

15 FEBRUARI 1962 - 50 CENT

tong tong

HET ENIGE INDISCHE BLAD TER WERELD

東東

 STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

LOONTREKKER EN ONDERNEMER

„Waarom noem je het „Asoek-en-er“ (Hier en Gunder, 13 jan.), als in vrije Verdraagsmaatschappij bedoeld wordt? Waarom moeten eigen meningen zo laat worden uitgesproken? Welke schande schuilt erin stil zijn wegens te gaan? Wij zijn nuttige burgers van de staat en dat is grooie, dankt mij.“

R. d. B.

Er zijn veel soorten burgers in elke staat. Maar het welzijn van elke staat wordt bepaald door de balans tussen twee hoofdgroepen: die der vrije ondernemers en die der loontrekkers. De Indische groep in Nederland (en het voormalige Ned.-Indië) bestaat uit een heilzaam ongeportioneel hoog deel loontrekkers en heeft veel te weinig vrije ondernemers.

De oude Prof. Van Gelderen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek schreef al in de 20-er jaren (over Ned.-Indië):

„De uitteemse bedrijfsontwikkeling heeft uit zichzelf de sterkking om deze grondverhouding: ondernemer en kapitaal, dus winst: buitenslands - arbeid, dus loon: Indisch, telkens weer en geleidelijk op steeds groter schaal te reproduceren. Zij oefent daarmee zeer zeker de vraag uit naar arbeidskracht en verschaft in de vorm van loon aan een toenemend deel van de bevolking ook inkomen. Maar zij doet dit op deze zeer onzijdige wijze. Zij maakt de inheemse bevolking tot een ruzie van loontrekkers en daarmee van Indië een loontrekker onder de naties.“

Kort gezegd: het buitenlands (Europees) kapitaal in Ned.-Indië onderneemt weliswaar veel en geeft daardoor dus ook veel werk en loon, maar stimuleert geen inheems initiatief (want dit betekent concurrentie). Daardoor blijven Indoneziërs loontrekkers, dus afhankelijk.

Toen Indonesië op slag onafhankelijk werd en plotseling zelf moest ondernemen, beheren, projecteren, waarn zij zo onervaren, dat zij met verkeerde speculaties, ondernemingen en doodgewoon gebrek aan ervaring het land af en toe aan de sand bezochten van een bankroet. Wij kunnen hier uit de vette wel smalend over oordeelen, maar het is eigenlijk diep tragisch.

Ook geldt voor de Indonesiër hetzelfde als voor verreweg het grootste deel van de Indische groep: wij zijn praktisch „ons leven lang“ alleen loontrekker geweest, ongenacht of we general of spandrie, gouverneur of weegbrugger waren.

Kenmerken: zeer grote loyaliteit, onoverwinnelijke dienstbaarheid, het BONO-linje en het pension. In zichzelf goed. Maar wij hebben

daarnaast een enorm gebrek gehad aan vrij initiatief: geen handelsondernemingen, geen ontginners van grote cultuurs, geen eigen banken of creditinstellingen, geen winkels of fabrieken, geen in- en exportbedrijven, geen eigen cultuerverenigingen, geen eigen politiek (op de I.P. na), zelfs geen eigen pers. Zo is de Indische groep „en bloc“ in Nederland gekomen en is praktisch „en bloc“ ondergeschoven geraakt in de grote markt van loontrekkers.

Na begrijpt men niet, dat „de Nederlander“ hier misprijzend tegenover staat en de Indo beschouwt als minderwaardig. Gezien echter vermits de eerder genoemde balans tussen vrije ondernemers en loontrekkers is die houding toch wel te begrijpen (al is zij niet „leuk“ en — gezien onze historie — onbillijk).

Ik geef direct toe dat een groot deel van het Nederlandse volk behoudend en (over)voorzichtig is. Maar daar staat tegenover dat Nederland duizenden mensen heeft die ongehoorlijk BRANIE en ONDERNEMEND zijn. Van Verolme af tot die kleine Jan Jansen toe, die met een erfenisje van vijf mille en tien mille eelji geleend een eigen baringstent durft te beginnen, die gekke Friese kweckocholier, die een Friese Onafhankelijkheidsbeweging durft op te zetten en die drie studenten, die een eigen gestencil literair blaadje beginnen. Na toe..... dat missen wij.

Zulke vrije ondernemers hebben wij veel te weinig. Mensen zoals Bosh, Ursoone, Nix zijn vrij zeldzaam in onze geleerden. Als we veel geld hebben, kita heli gedoeng. En nog meer geld: heli lagi sator gedoeng. Of we brengen het op de bank en gaan verder als klein ambtmanse gojing kaki.

In de vrije pers is onze groep van 350.000 Indischgasten volkomen onhoorbaar; immers versplinterd in duizenden abonnereschappies van duizend kranten. En wij zwijgen, „rustig en verdraagszaam“.

Alhoewel onze groep in deze vijftien jaar méér schrijvers en schrijvers heeft voortgebracht dan in alle voorgaande eeuwen, komt het niet bij ons op om iets te erkennen als een „Indische belletré“; we brengen jaarlijks miljoenen naar allerlei banken, verzekeringmaatschappies en spaarinstellingen en zijn tevreden met 3 %, terwijl een ondernemend Hollander altijd vecht voor 30 %.

Tong-Tong is maar een klein blad, geposeerd door (in verhouding) maar een handvol Indische Nederlanders, in de eigen groep vaak miskend, gekleinereerd, afgebroken, maar onder Nederlanders (al kijken ze soms wat achterdochtig en begrijpen ze me niet) heb ik veel meer achting en begrip en bewondering dan bij Indischgasten. Hemel ja, ik word vaak gewelddig aangevallen en zo (dat doen Hollanders onder elkaar ook), maar ze zien het

Tong-Tong-streven toch als een mogelijkheid tot verrijking van de maatschappij en verder als een waardevol groepverlangen om „zich niet te laten kennen“. Tong-Tong zal groot worden door grote Nederlanders, let op mijn woorden.

„Verdraagszaam burgerschap“ is niet genoeg. Ook al zijn wij loontrekker (veelen zijn er misschien voor geboren en zijn er om karakter en intelligentie volstrekt niet minder om), wij hopen begrip op te brengen voor de vrije ondernemer, hem te steunen en te ontwikkelen; geen tijd en energie verliezen met gekatjus en wegloperij. Kijk naar Tong-Tong, dat nu werk en loon opbrengt voor setzers, drukkers, clichemakers, distributiebedrijven, enz. enz. en nog belasting opbrengt voor de Staat ook. Als ik loontrekker geboren was, had een aantal Nederlandse werknemers niet van dit bestaan geprofiteerd. Nu wel.

Ik blijf eelji: de Indo heeft tal van uitnemende eigenschappen om hem te maken tot een prima vrije ondernemer. Als deze mensen — met begrip en steun van hun „audara's loontrekkers“ — een goede maatschappelijke kans krijgen, kunnen wij later aan tienduizenden Nederlandse loontrekkers een goede boterham verstrekken en daarmee een positieve opbouwen, dat onze groep in heel Nederland geliefd en bewonderd maakt. Maar dárí wat te zijn en dárí wat te zeggen. Stelt uw licht nooit onder de kormmaat. Gebruikt uw talenten. En poekol teroes!

T.R.

tong tong

6e JAARGANG No. 15

Onafhankelijk Indisch Tijdschrift
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag
Tel. 342.342 - Giro 6685

Verschijnt:

de 15de en 30ste van elke maand

Prijs: per nummer f 0.30

per kwartaal f 2.50

per halfjaar f 5.—

per jaar f 10.—

Betaling geschiedt altijd VOORUIT
ABONNEMENTEN BUITENLAND
(per jaar):

Australië:

p. luchtpost: f 43.—; p. zeepost: f 15.—

Nieuw-Zeeland, Zed. Afrika, Brazilië:

p. luchtpost: f 33.—; p. zeepost: f 15.—

Nieuw-Guinea, Canada, U.S.A.:

p. luchtpost: f 27.—; p. zeepost: f 15.—

Suriname, Antillen:

p. luchtpost: f 21.—; p. zeepost: f 15.—

West-Europese landen:

p. luchtpost: f 13.—

Agent voor Canada: Mevr. E. le Suez-

Zimmer, 1 Richview Side Road, RR 1

Bilington, Ontario, Canada.

Agent voor Amerika: Roy J. Stevens,

7919 Charfield Ave. Whittier, Cal.,

U.S.A.

Uitgever GAMBIR

Uitgeverij voor Oost en West

Onder redactie van
TJALIE ROBINSON

Zoekt op basis van de nuttige ervaringen in de Gordel van Straatje nieuwe interesses in Nederland te werken voor de Tropengordel.

U kunt nu voor al Uw drukorders ook terecht bij

Tong Tong

Wij nemen de grootste en ook de afbrekingsre (vrijscheertjes, briefpapier, etc.) orders aan.

Bestellingen en informatie te richten aan: De Redactie

- ★ U betaalt niets meer dan waar ook
- ★ Er wordt aparte aandacht aan Uw werk besteed
- ★ U helpt Tong Tong opbouwen

DE REDACTIE

東東出版社
全人翰躬

正月十五節日

恭賀新年
並祝賀

Kong Ho!
Kong Ho!

Onze voorplaat is dit keer gecopieerd van een Chinese kalender. Omdat wij voor één keer rekening willen houden met de Chinese jaarrekening. Waarom? De uitleg staat hiernaast en vertalen wij hier:

„Kong Ho San Ning” een gelukkig Nieuwjaar, en een gelukkig Tjap Go Meh, dat is wat directie en staf van Tong Tong onze Chinese lezers toewensen.

(Tjap Go Meh = Het feest van de Vijftiende Dag — tjap go = 15) op 5 februari viel namelijk Chinees Nieuwjaar en op 20 februari valt Tjap Go Meh.

Wij zijn de gelukkige dagen in Indië met drie nieuwjaarsfeesten, het Europese, het Islamitische en het Chinese, nog lang niet vergeten en vooral Tjap Go Meh met zijn donderende vuurwerk-salvo's zijn drakensprotsen en smulpartijen zullen ons lang bij blijven! Dus leven we ook nu mee met die feesten! Vuurwerk-salvo's en drakensprotsen was een jaarfeest voor alle rassen en stonden! Dus feesten we ook nu met onze Chinese broeders mee. Kong ho! Kong ho!

De bovenste twee tekens van de linkerzij zeggen: Tong-Tong. „Tong” is het Chinese woord voor Oost, Tong-Tong zegt dus Oost-Oost. Nadrukkelijker kan het niet! Dat wij het Morgenland nooit vergeten!

In ons vorige nummer wensden wij onze Chinese lezers een gelukkig nieuwjaar en beloofden er op terug te komen in dit nummer. We realiseerden pas op 5 februari dat we verzuimd hadden in ons nummer van 15 januari onze gelukwensen aan te bieden voor de Nieuwjaarsdag (banjak veel piekmans doormaandoor voor de straatlijper!) maar besloten het alsnog goed te maken. En waar is het beter inspiratie op te doen dan bij de Chinezen zelf? Dus naar een Chinees restaurant getogen. Het dichtbijzijnde maar. Een andere trouwe „Jangganen” was op die dag gesloten. We gingen dus eten bij Tsai Yen, die het restaurant Kwong Chow heeft aan de Fred. Hendriklaan. Tsai Yen heeft een vriendelijke Menadonese vrouw en een leuk zoontje, Yoe Fong. Tsai spreekt Chinees, zijn vrouw Maleis en zijn zoontje (3½) Hollands. Ze hebben een paar goede vrienden: de heer en mevrouw Cortenbach. Oud-gasten uit de voetbalwereld zullen de naam van Tjoh Cortenbach uit de glosledagen van HBS nog wel herinneren! Mevrouw Cortenbach is een keurig Chinees dameetje uit Singapore.

We hebben drie kostelijke uren gevuld met gesprekken in Hollands, Chinees, Maleis en Engels doormekaar (waarbij ook de kleine Yoe Fong zich gedacht weerde!) en Tsai Yen zette eindelijk een juweel van een nieuwjaarswens op papier. Dat viel helemaal niet mee, want Kanton-Chinezen hebben een andere uitspraak van het Chinese dan b.v. Hongkong of Singapore Chinezen. Ook vieren zij Tjap Go Meh niet zo uitbundig als Chinezen uit andere streken van het Rijk van het Midden. Maar met veel gedruiscieer kwam er toch

eindelijk een mooi stuk „international understanding” voor mekaar.

Ja, want we hebben allemaal toch meer opvattingen van geluk, vriendschap en smaak gemeen, dan we wel denken. Toen ik b.v. zei dat mijn lievelingsgerecht was Purow Hie Tja Tjo (een ingewikkeld gerecht met o.a. shalote en varkensvlees), beaamde Tsai Yen zowat van vreugde en bevestigde dat hij dat gerecht nog eens speciaal zou maken voor die meneer die weet wat lekker eten is. Nog wat anders? Jawel: hay som (tripang), als je er wat van maken kunt. Weet een volkoffier! Ervarender kost apprecieerde ik zeker ook wel? Natuurlijk! Wat dacht Tsai Yen b.v. van tja sioe fan? Pleit gewonnen! En met het zweet parelend op zijn voorhoofd werkte Tsai Yen met penneel en Chinese Inkt aan alle teksten die wij hem vroegen.

Ik zie ons nog allemaal om de tafel zitten: zeven mensen: uit Kanton, uit Singapore, uit Menado, uit Soerabaja, uit Batavia, uit Nijmegen en uit Den Haag. Fan hoe sje kom je, Njootje? En toch allemaal in penninge en euvrige samenwerking bijeen. Daar heb je dat Indonesische spreekwoord weer: Aain laet, aain goenoeng; het zout van de zee en het zuur van de bergten ontmoeten elkaar tich.

Heus, men kan mij veel vertellen van kostbaar nationalisme, maar internationalisme met respectering van nationale waarden is gelooft ik het mooiste voor God's ogen.

Onderstanding? Ik heb mijn naam in Chinese karakters in m'n kantoor aan de muur hangen. Niemand kan het lezen. Ik bracht die tekst mee naar Tsai Yen, die met zijn gebreken Nederlands tot mij en het vloete Chinese tot mev. Cortenbach niet te verstaan was. Maar toen hij de tekst zag, las hij zonder aarzeling „tja lie lo bin son”. Zó vreemd als je in een „wildvreemde” taal sprekt je naam hoort noemen! En toen ik Tsai uit onze Tong-Tong mijn naam liet zien, was het zijn beurt om verbaasd te kijken. Die tekst in zijn eigen taal was nota bene die gekke meneer tegenover hem aan tafel! Kijk en nou zet ik die gekke naam hier als oedertekening oeder:

TJALIE ROBINSON

察理羅濱遜

„Mijn broeders hoeder”

Neem me niet kwalijk als je later dagen een brief krijgt van iemand die in moeilijkheden zit en die ik naar je verwezen heb.

Een paar jaar geleden vroeg ik hem een abonnement te nemen op TT en was het die: „Noodig. Tjia goena? En nu: „Minta toe-loeng Si Tjalis? Als je geen kahar geeft, eigen schuld; ik begrijp je. K

We nemen dit belevingsfragment op als historische aanteekening van een indedaad veel voorgekomen feit, want wij nochtans niet op moeten smalen of „Soeker!” roepen. Veel mensen uit Indië hebben nog niet geleerd vóór vooruit te kijken (dat verandert langzamerhand wel) omdat het in het oude Indië ook nooit nodig was. Paatje Gouvernement zorgde immers goed voor ons? Het devies kon gerust zijn:

„Wie dan leeft, dan zorgt!” En als het met het pensioen of de gezondheid later helemaal mis liep, ach, dan was er altijd familie genoeg om voer je te zorgen. Wel de familie en vrienden zijn er nog steeds. En zijn nog steeds hulpvaardig. Zowel hier als in Amerika als overal elders in de wereld. Denk maar aan Bill Merghart die in zijn eerste 57 families sponsorde. Aan Louis Ingam, die nog steeds zoveel doet als hij maar kan. Er zijn er al genoeg geweest die vroeg jaar (na Tjalis' reisbrieven) nog boos stiepen: „Tjalis ontrouw! Weglopen! Schrijf mij af als abonnee!” en nu vragen om hulp voor emigratie. Nou niet boos wegsturen of bonzend „Ziejewel!” roepen. Helpen! „Ben ik mijn broeders hoeder?”

JA! Althij. Daarom gaat Tong-Tong rustig voort zijn bruggehoofden te bouwen. Overal waar vrienden zijn. Alle hulp kan niet althij en niet direkt gegeven worden. Omdat onze kring nog klein is. Maar eind 1962 zijn wij bij de 30.000. Let op deze woorden! En nog eens, ook al heeft U NU geen hulp nodig.

U kunt die later nodig hebben en — wat in de ware geest van Tong-Tong het belangrijkste is — U kunt anderen helpen! Wint dus voortdurend nieuwe abonnees. Het is a. een sociaal werk, b. investeren in een veiliger toekomst!

Let op!

Wij maken onze abonnees erop attent dat onze

tong-tong-balsem

en onze

pentolkaarten

voorlopig helaas uitverkocht zijn.

Zodra wij nieuwe voorraad hebben zal dit in Tong Tong worden bekend gemaakt.

Professor
N. J. A. F. Boerma

Wij wisten het reeds enige maanden. Dat onze buurman Prof. Boerma het niet zo goed maakte. De berichten kwamen via de poez, die bij ons in de tuin kwam. Die vormde het contact. Op de manier van de kabat angin kwam het dan: de professor is ziek. Hij werd wat broos en fragiel. En op maandag 3 februari toen wij binnen kwamen waren de rolluiken neergelaten bij het busstation. Toen wisten wij... Op 90-jarige leeftijd is hij overleden. Tong-Tong kan, helaas niet over alle gewaardeerde lessen die van ons heengaan een necrologie schrijven. Ieder nummer zou — helaas — te veel een droevig stempel krijgen. Maar onze buurman willen wij toch relevieren. Een globale levensbeschrijving gaven wij reeds in ons nummer van 30 januari 1960. Daaruit kwam naar voren hoe een zegenrijk werk hij verrichtte in het oude Nederlands Indië waar hij het initiatief nam tot de oprichting van een verloskundige-gynaecologische kliniek en polikliniek.

Door zijn vinding: de constructie van de evenwijdige verloskundige tang, waardoor bereikt werd dat bij een tangverlossing niet veel druk werd uitgeoefend op het tere kinderhoofdje, heeft hij ongetwijfeld de mensheid gedienst. Een goede heer is van ons heengegaan.

Moge hij in vrede rusten...

REDACTIE

Wijzeheid uit het oosten

DE LEEUWENMAKERS

Boekens geleerdheid zonder gezond verstand leidt naar de ondergang. Er waren eens vier Brahmaanse jongelieden, die samen opgroeiden in grote vriendschap. Drie van hen waren zeer knap en studeerden alle dagen. De vierde had alleen een gezond verstand en studeerde niet. Na een tijd besloot het viertal te vertrekken naar een ander land. De eerste geleerde zei: „Met mijn grote kennis, die ik de koning van het land kan aanbieden, zal ik zeker veel geld verdienen. Waarom zou ik daarvan een cent afstaan aan de man die nooit heeft willen studeren?” „Ja”, zei de tweede, „blijf jij maar thuis. Zonder kennis kom je toch neergaan”. Maar de derde zei: „Ach hij is een goede kerel en toch altijd onze vriend geweest? Laat hem meegaan.”

Toen ging het viertal op weg. In de wildernis kwamen zij bij het gebente van een leeuw. „Wacht”, zei één der geleerden, „laat ons hier een proef afleggen van onze bekwaamheid en deze leeuw tot leven brengen”. En met grote vaardigheid bescht hij de verspreide beenderen bijeen tot een sluitend geheel. Daarop ging de tweede te werk en voegde vlees, bloed en huid toe. Juist zou de derde de leeuw even inblazen, toen Gezond Verstand tussenbeide kwam en zei: „Bedenk dat dit een leeuw is en ons doden kan”. „Wat?” riepen de drie geleerden, „na opdooden? Wat zijn alle kennis en arbeid waard, als er geen...”

JAN PIETERSZOOM COEN

Excuus dat wij hem vergaten! 8 januari 1587 werd hij geboren te Twisk bij Hoorn, Jan Pieterszoon Coen, een formidabel Nederlander zoals Nederland's internationale geschiedenis er maar weinig kent. Weinig grote Nederlanders zijn ook als hij zo onrechtvaardig beschimpd en veroordeeld. Zijn hongertochten. Alsof Coen deze „tactiek” niet uit zijn eigen Europa had meegebracht met zijn 30-jarige, 100-jarige, 50-jarige oorlogen, met zijn geloofsvervolgingen, martelkamers, Auto-dafé's en galgenvelden. Naar een Azië waar in die eeuwen wreedheid en genocide eveneens „normale cultuurwaarden” waren. Voor zover hij verkeerd deed, „wist hij niet wat hij deed”. Maar wat hij aan goeds deed (en dat was veel; hij was een rechtzinnig en zeer gelovig Calvinist b.v.), dat wil men dan maar graag vergeten.

Wij willen hier geen aandacht wijden aan zijn grote gaven als bestuurder en strateeg, ook niet aan zijn vórtziende conceptie van Azië en Pacific. In bijgaand gedicht willen wij alleen de mens Coen zien, de Indiësgast, slecht begrepen in het vaderland, voortdurend werkend aan nieuwe grootse plannen, terwijl de dood hem langzaam besluipst... Misschien kan in heel Nederland alleen de oud-gast, wien's „jaren geteld zijn”, de ware menselijke grootheid van deze uitzonderlijke Nederlander begrijpen.

De lange gele

Zaterdagmiddag na de noon
Kan je hem door de Oude Stad zien dwalen:
de in zichzelf gekoerde vale
schim van Jan Pieterszoon Coen,
een zomber voortehen als de fatale
spookfiguur van Schipper van der Halen.

Pintoe Katil, Kali Besar verlichten
in een wolk en traag komer het bevochte
„Graf der Hollanders” waar loven:
wat goddang en een factoreij,
omringeld door de sipahs en mangroeven,
zwartwaterloort, schaarbak en Djentaria.
In de Tjilintong drijven lijken.

Hier waar hij rond, wil voor hem wijken,
want hij is groter nog dan de Verbeven
Compagnie:
hij is de „Djangkong Koneng”, ha! En wat
is dan een vete titel of een naam?
Hem is de glorie en de jaam
van „De Gestrepte” en „Mata Empat”:
een levende legende tussen
vaar uit donderhooren,
kanonnen en macheten,
en nimmer weg te watten
kransen, batten, schaarde
op ponjauds en op zwaarden!

Daarop zei Gezond Verstand: „Men sta mij
dan toe dat ik eerst in een boom klim”. Het-
geen hij sneltrens deed. Daarop Nies de derde
geleerde het cadaver leven in. De leeuw sprong
op, doodde de drie geleerden en ging weg.
Toen klonk Gezond Verstand uit de boom en
ging huiswaarts.

Uit de Paarsjavants

Noot: moderne geleerden maken de atoomboom;
at moet modern Gezond Verstand doen?

Hij is een recreatie van Iskander,
zijn vlag geen feestvlag maar een bander,
een panache! Hij reboet niet
in zilveren dubloenen en florijnen;
voor hem het strijdgedruis op het reduit,
op de reduiten en de vestingten!

Hij haast zich want reeds is zijn tijd op
handen,
Zie naar het laatste schrijven van de gele
leeuw,
door naar het hals gekrijzel van zijn tanden,
zie, op zijn watten voorhoofd schuimt het
reuen.

Gewonnen is de stad, verloren is de heet!
Hoor naar de spottende en bese kreut
van Long John Silver's baktoer: „Pieces-of-
eight!
Pieces-of-eight, pieces-of-eight!”

VINCENT MARIEU

Schipper van der Halen = De Vliegende
Hollander.

Djangkong Koneng = Lange Gele, Coen zag
immers geel door de aanboudende malaria-
aanvallen.

De Gestrepte = de tiger (noem zijn naam
niet!)

Mata Empat = Vier-og, legendarische figuur
uit Zuid Sumatra waar mees en tiger buren
zijn).

Bij de dood laat de tiger zijn huid, de mens
zijn vermaandheid na.

(Chinees spreekwoord, waarmee wordt
bedoeld, dat het kwaad in het niet ver-
dwijnt, terwijl het goede blijft voer-
bestaan.)

Waar komt dat woord vandaan?

In de laatste nummers komen tweemaal verklaringen voor betreffende de naam LAMPEGAN en men zoekt het ver, terwijl de uitleg ervan voor de hand ligt. De stam van dat woord is namelijk LAMPEG d.i. overvoed (oververzadigd) en het Javaanse woord erover is KELOMPOKAN. Deze desa ligt namelijk op de grens van de Noord- en Zuidwaterscheiding van de Fraangerboogvlakte, een strek die bekend staat om zijn overvloedige regens en die dus oververzadigd is van nevel, wolken en hemelwater.

SPADA is inderdaad een afkorting van WAS-PADA (oppletten, hier in de zin van wakker of wachter). De kromo-vorm voor dit Javaanse woord is „waspaat“, ook „waspaat“; de ilmoe van het tweede gericht, duidelijk zien, helderziende genade een voorspellende geest te bezitten. Denk ook aan het woord „waspa“ = Weet op je hoede!

De Solonees denkt dat zijn vorsten, voornamelijk de Soemoeloeaan, waspaat zijn. Men veronderstelt dat dit woord uit het Sanskrit is overgenomen.

Volgens de GRAMATICALE regel in de Bahasa Indonesia komt het bepaald vóór de bepaling, bijvoorzelf: Iai omah - di is een huis; roemah iai - dit huis; verder Ada apa? - wat is er? en apa ada? - is het er?

De invloed van het Portugees in de Maleise taal is dusdanig diep, dat zelfs een 350-jarige overtuiging der Hollanders de ingevoerde Portugeese leenwoorden niet heeft kunnen elimineren, integendeel deze worden zelfs met meer voorliefde gehanteerd dan de eigen woordenschat. Zo wordt het woord „hari Minggu“ (Domingo) met meer voorliefde gebruikt dan de eigen „hari Abad“ en „Tempo doctoe“ meer dan „daboetoe kala“ (Port. timpe).

Caricatureshalve volgen hier enige Portugees leenwoorden in de Bahasa Indonesia:

Sabado — Saptoe (Zaterdag); Cabal — kapal (paard, meestal door Javanen gebruikt)
Armada — armada (vloot); tinta — tinta (inkt); armario — lemari (kast); sapata — sepatoe (schoen); jabon — sabun (zeep); limon — limau (citroen); sopa — sop (soep); bonella — botol (flesch); mesa — media (tafel); bola — bolah (bal, meer speciaal biljartbal, vandaar kamar — bolah — soor); careta — kereta (wagen); dos á dos, dogkar — twee aan twee, dan niet rug aan rug zoals abusievelijk wordt gemeend, dat het woord in die betekenis moet worden gezien; Sinjeur — sinjo (jongheer) dus een eestel en heeft dat helemaal geen denigrerende betekenis zoals de meeste denken; Nina — nenah (meisje) ook nina in het bekende liedje „Nina boeboek“, dat méér dan 400 jaren oud is; Pitor — pitoe (oppiener, hier in de betekenis van Controleur, dat in vele streken nog gebruikt wordt); bali wati — haliwerti (bolwerk, een straat in Soerabaja, waar in de 13e eeuw een vesting moet hebben bestaan bij de hoofdvoegang naar de stad. Denk ook aan de volgende straat n.a.l. Embong Malang (van palang — boenen) of afschakelingen) en ten slotte nog bolso — bolak (matras) dus niet afgeleid van het Hollandse bolvaak, zoals veelal abusievelijk is gedacht en zo zijn er nog vele meer Tjendela, tjelana, komedja enz. enz.

Tweemaal komt kort na elkaar dezelfde PANTOEN in TONG-TONG voor. Bij het eerste artikel is gezegd, dat deze is gedicht door de een of andere Stamboul-directeur dit is zonder meer aannemelijk, want het gedicht wordt door de Indoesiër niet als een echte pantoen aangemerkt en wel om het feit, dat de woorden linta en tjinta niet met elkaar rijmen. De echte Maleise minnezangen worden door de

teenagers op bertanding en mandjan-avonden voor de vaist weg gedicht en dus niet op schrift gesteld. Het is de verdienste van verschillende Hollandse taalgeleerden, dat enige dier verren tot ons zijn gekomen. De tekst van de door U opgenomen pantoen moet als volgt luiden:

Dari mana poenai (woudduif) melajang?
dari kajoe (geboomte) toeroen kepadi,
dari mana kasih tasing (liedje)?
dari mana sesoes luhari!

De vrouwelijke partner antwoordt dan:
Tering boelan turing kepaja (moeras)
Anak Tjina main tjemeti (rweep)
Djika Toean koering pertjaja,
Belah dada, luhari hati! (Splijt mijn
borst open en aanne mijn hart).

Ook humoristisch en spottende pantoens worden soms geponeerd. Hier volgt er één:
Anak Garoet mendjoel salak,
Mendjoel djeroek doea kelamin

(een pantoen paar)

Sakit perot menahan gelak

(perot, ingehouden lach)

Memandang beoek doedoek bertjermin
(Een aap niende zitten, die zich spiegelt)

Ik hoop, dat U deze bijdrage wilt opnoemen ten gerieve van vele lezers van TONG-TONG, die recht hebben op een juiste voorlichting in de Maleise taal, die ze wel hanteren, maar dikwijls zo verkeerd begrijpen en schrijven, zoals b.v. de veel voorkomende fout van het schrijven van 2 x dezelfde medeklinkers in één woord Passar in plaats van pasar, dessa in plaats van desa.

W. F. W. SCHARDIJN

Oude Hollandse straatnamen in Indië

Er bestonden in Bandoeng in mijn tijd straten met Hollandse namen. Ze zullen nu wel niet meer bestaan. Niemee bedoel ik dan de namen. Gaarne wil ik mij tot de Tong Tong lezers en lezeressen richten, met de vraag of de oorspronkelijke namen nog te achterhalen zijn. Wie doet er mee?

Zelf woonden we in de Nieuwstraat. Hoe die door en door Hollandse naam, en door wie die gegeven werd aan een toen doodlopende weg, met vele huilen en gaten, weet ik niet. Mijn oudere zwager vond de naam: Gang Broekjeek, heel wat toepasselijker. Ik ben in ettelijke dorpen en stadjes hier in Nederland geweest en ben vaak de naam Nieuwstraat teruggekomen. Ook in onze tegenwoordige woonplaats Bodegraven is een Nieuwstraat. Wie helpt ons?

De voorvoegsels Gang werden langzamerhand veranderd in Laan of Weg b.v. Gang (Laan) Valkmet, bakkerij, later broodfabriek van de heer Valkmet.

Gang (Laan) Van der Kolk, Linsco, Altman. Genoemd naar de oudere of bekendste familie aldaar woonachtig.

Gang Coerde, rijstraat van de aloude winkelstraat in Bandoeng, de Bagraweg, genoemd naar de Hr. Coerde, Juwelier. Zoon was een klagenoot van een van mijn oudere broers, late school A.

Gang Doen en Bos, genoemd naar de heren van die naam. Hadden een ijzerconstructiewerkplaats.

Gang De Bruin Slot, wat een mooie naam voor zo'n slechte door de regen uitgelepen weggetje, tussen Hospitaalweg en Gang Coerde. Naar wie genoemd? Wie helpt?

A. W. JANSEN

Wie weet er meer? Schrijf erover aan TONG TONG.

Lampegan = lampen an? Font. Spada = siapa ada? Font. Sado van „rug-aan-rug“? Font!

Klankovereenkomsten leiden gemakkelijk tot verkeerde afleidingen. In bijgaand artikel van de heer Schardijn (een zeer exact onderzoekend amateur-etymoloog) wordt een helder licht geworpen op diverse waarschijnlijke oorsprongen van woorden. Nochtans is duidelijk geworden dat wij juist aan het „poneren“ van verkeerde „uitleggingen“ te denken hebben dat hier en daar een waarheid is ontdekt. WIJ HOPEN DUS DAT ONZE LEZERS AL HUN VERMOEDENS EN ONZEKERHEDEN ALS EEN OPEN VRAAG IN TONG-TONG ZULLEN WILLEN BEHANDELEN. IN DE WARE GEEST VAN TONG-TONG (= HELPT ELKANDER) WERKEN WIJ DAN VEEL MISVERSTANDEN UIT DE WERELD EN ONTDEKKEN NIEUWE EN NUTTIGE WAARDEN, DIE VOOR WETENSCHAPPELIJKE ONDERZOEKERS VAN VEEL BELANG KUNNEN ZIJN. FOUT OF NIET FOUT DUS, FOERGOEL TERGOES! EN HOE MEER VRAGEN HOE LIEVER!

Men onttaan van verkeerde interpretaties komt bij alle volken voor. Een „explicatie“ ligt vaak reeds voor de hand liggend, dat men gaat „verklaren“ of zelfs (met ruime fantasie of gedeeltelijke waarheid) een afkomstgeschiedenis verzinnen. Dat kan soms juist zijn, maar het zwaier wetenschappelijke doel is er niet mee gelidend. En soms onttaan nogal lachwekkende verhalen.

Als vrasstijper langs de straten van Batavia slenterend hoorde ik een stercistallietje ook wel eens van die „verklaringen“. Eens vroeg ik aan een „koppie-voelroek-scherper“ op het gemene handje naast me: „Hoe komt Sotastoen Bloe toch aan zijn naam?“ Invallers weten dat het Bataviaar station in de Benedental in de volkomend veert B.S. genoemd werd, later „verhuurd“ tot Bloe. Maar die herkomst maakte zo tusschen aan verloren. De man naast me vertelde nu het volgende verhaal: „Vroeger waren in het Station Kota, omdat het daar zo druk was, erg veel zakkenvullers. Men kon ze maar niet te pakken krijgen. De politie versom toen een list. Rechercheurs mengden zich onder het publiek met „bloed“, een sterk vergif los in hun zakken. De zakkenvullers, die dat gif aan hun vingers kregen, stierven boete tijd later een zeer pijnlijke dood, zodat de schiel voor het station er in kwam. Sinddien heet het station Bloe“.

Een ander vertelde me hoe de Bataviaar wijk Tanah Sereal aan zijn naam gekomen was: „In vroeger dagen bestond er een moer die „riol“ heette. Een Toean Besar uit die dagen boodt dat hele stuk grond voor één riol. Sinddien heet het: Tanah Sereal“. In werkelijkheid heeft de naam te maken met de oude GG Raad, maar wat precies waart ik niet. Hoe dan ook: wij rijkten al een geestig boekje in de toekomst over Naams-afleidingen, Verbeelding en Waarheid.

Ajo, doe mee!

T. R.

Zuiver PERSOONLIJKE „Indrukken” nopens de veelzijdige N E G E R - vraagstukken in de U.S.A.

door G. de Jong

Wil de Lezer/ez wil beseffen, dat het hier — waar tichs wederom „literaire vondstjes” willen zijn — om werkelijk zelf-gegdane impressies gaat? M.a.w. stillet dezes niet „werke” met gegevens uit de dubbele (namljk pro- en contra-) literatuur, maar gelang zo'n documentatie geschreven is door een White dan wel door een Colored hand! Zou schrijver dezes dit doen, dan zou hij die verhal niet in TT persen maar een Uitgever van volkerkundige Standaardwerken opbellen. Mijn tournee van 2 maanden heeft mij, een zoek wat zowel Ind(oon)is als the States betreft, gevoerd door 14 van hun 50 staten en in ten deel van (het globaal negerrijke) Canada. Uiteraard een totaal ander streeptje dan Tj. Robinsons mensterlijk beschreven Odysee.

Laten we eerst voor ons en altijd natrieffen, dat Discriminatie altijd bestaan heeft. Voecoordeel met zelfingeroemenheid is zo oud als de wereld! Al de cultuurschichters van die wereld, de Oude Grieken, wier taal wij nog bezigen in: televisie, drama, techniek, anthropologie, polikliniek, polygaam en-wat-niet, beschouwen zich — als alle rassen en imperia en moedrheden en stammen — als *de* nette mensen! Alle anderen waren „barbaer”, welk (scheld)woord U nog gebruikt in: barbaer(s). Simson van het uiverkoers-volk trouwde met midde een dochter uit het volk der verachte Philistijnen. De Eskimo's noem(den) zichzelf de Inuit, vernaald: Mensen. Omgekeerd maakten hun buren, de pool-Indianen, hen uit voor Esk-i-mek ofwel Rauw Vlees (Vr-)Eten. En omdat wij, dat Herenvolk der Blanken, de Eskimo-Inuits vanuit het zuiden, dat dde het gebied der arctische Roodhuiden, leerden kennen, nam een Europees taalgien die: „Eskimo, Esquimaux” enz. over. En nu willen bepaalde Pa-poca- en infiltrasiegroepen niet in de plog-jonge Volkraad van Nw. Guinea omdat zij als Uebermensen niet met een zeker laget genee lieden aan één tafel willen zeten. Dat dat de Amerikaanse kleinkinderen der slavenhouders van vde eng. 1850 neerzien op de (voet)jes van die vrij en losgelaten lij-igenen, was en is kleinsamenlijk bezien onvermijdelijk. Moge de „democratische” Hollandier dit niet dadelijk aanroepen, U, mensen uit een reverasig land (complex), moet dit 100% duidelijk zijn.

Nu onderget's ervaringen. Hij heeft netgens een colored onbes nien behandelen en is omgekeerd ook geen één e.g. onderdanige gekleerde tegengroepen. Op de stations van de Ipadistoten der Goeyhoofd-buses — die, volgens opscheift naast het No Smoking-beeldje „without regard to Color, Creed or Nationality” iedereen meervoeren — zag hij white en beeen aiterlijk-broedkrijg samen kaartjeskogen en samen zeten. Als dat zo uitkwam de twee kleuren dij-aan-tij op een bankje voor twee. Het gemengde personeel — de negrees vooral als rodep-wickelen althans geen chauffeurs of lokettisten — tpeong zo te zien gemoeedelijk als 't ware collegiaal met elkaar om.

Nu kijken, als je er eenmaal bent, de encyclopedies en de (mekeer vermoedelijk overschrijvende) naslagwerken, veronderd met hun „rouwige” bewering, dat HET Zuiden overwegend zwart onderscheidelijk HET Noorden vrijwel wit is. Wat is n.l. het geval? De laatste jaren en vooral maanden, komen donkere bevolkingslaag in massa's van 't South naar de northern States optoeren. Zo is

op het ogenblik (ik heb er gelogerd en er het staatsbeeld dat gezien) hun hoofd-stad Washington DC. voor 38% „gone black”. M.a.w. de Residentie van deze theoretisch blanke natie is voor de grootste heilr niet-blandal Herenlde met Philadelphia, Pa. Zou je de douarstad Buffalo NY, waar het eveneens zwart niet van de swarten, ddeberst, rijd je het zogood als negerloze Canada in — dat echter weer veel (Canton-) Chinesezen alias Orientalen herbergt resp. toeliet.

De sociaal-economische figuren, dus het „contjenspot”, is n.l. dde, dat de gekleerde bevolkingslaag naar het vlotter-integrerende Noorden en daar aan de vlotter-afkorende Steun gaat... Deze bedraagt per persoon \$ 39 per week, telkens geldig voor 6 maanden. In vele gevallen is deze bescheiden segmoedkoming toch nog hoger dan het karige weekloon (voor loose arbeiders ten plantelande) in de zuidelijke States. So why not? Dit zet natuurlijk kwaad wildoed. De belastingbetaler voelt en ziet dat hij er om

En maand of wat nadat ik uit de States terug was, belde G. de Jong me op en vroeg wanneer het beloofde artikel over negerproblemen in „Tong-Tong” zou verschijnen. Ik antwoordde: „Ik schrijf het liever niet. Ik heb op-gemerkt, dat we zo gemakkelijk ver-bolgen lezers krijgen, die het bestaan en de groot van ons blad schaden, dat ik liever sommige onderwerpen ver-mij. Nog te veel is „Tong-Tong” = Tjalis. Nog te veel mensen zijn etes bereid om een persoonlijk mening-verschil met Tjalis „Tong-Tong” te terpederen. Ik moet verstandig zijn. „Tong-Tong” gaat vde allen, dat ook vde mij.”

Korte tijd daarna ging d.J. zelf naar de States en trod me aan om over het probleem te schrijven. Daaraan gaf ik direct mijn all-right. Wat mij eveneens veel plezier doet is, dat ook d.J. meeren gelien heeft, dat er geen generaliserende uitspraak over het Amerikaanse rasprobleem mogelijk is. Al die mensen hier, die dat probleem zo netjes in hun zak hebben, zien ver-keerd. Amerika is te groot (zo groot als Europa), de daggers van rassenmar-ken te uiteenlopend in historische, cul-turele en sociale status, en daardoor het aantal conflicten en contacten te gene-rieerd en gevarieerd om één generale uitspraak te doen. Even belachlijk zou het zijn een maatschappelijke toestand in een levi of Zuid-Tiroler dorpie maatgerond te arben voor heel Europa. d.J. is, zoals hij zelf ook zegt, „een pure Tj”, maar hij heeft een warme genegenheid voor alle mensen en ras-sen; betandert het probleem als een ernstige hobby, maar onderzocht ook altijd vooral mogelijk de feiten. Van-daar deze PERSOONLIJKE INDRUK-KEN. Voor andere persoonlijke indruk-ken, mit even nauw observerend, heb-ben wij ook graag ruimte over. Geen omtien van idealiten. Want alle idee-ten kunnen allen bereikt worden door onderzoek van de werkelijkheid.

T. E.

zo te zeggen een gekleerde 2de rangs land-grooot bij onderhouden! En zo vond ik in het noorden inzonderheid te Chicago de stem-ming eigenlijk meer gespannen dan in de theoretisch overdraagbare zuiden.

Zo'n volkerhuisning betngt vanzelfsprekend een ommekeer in de... huisvestingskwestie met zich mee. Kort, misschien te kort geogd, stapte dus in letterlijke zin — omdat toch iedereen er om car heeft en vele gezinnen er twee op nabouwen terwijl 3-wagen-families geen zeldzaamheid zijn — de witte stedeling in 'n auto en... vestigt zich buiten de be-bouwde kom, de binnestad aan de nieuw-aangekomenen „scheken”, aan de colored. En zo is of woort de situatie, dat om haar elke gemeente een e.g. belt of ring of ceintuur loopt, bewoond door uitsluitend negro fami-lies — de binnestad als zakenwijk blijft dunbevolkt. Maar — want het probleem is ingewikkeld — omdat er toch al een neiging bestaat om buiten te gaan wonen en de kadasteraal binnen de gemeente vallende, hermbouwen(als bij ons overigen, vrijwel niet te verkopen of te verhuuren zijn, zijn de woningbureaux bij met die plottelinge veaag-om-woonruimte zij het van gekleerde zijde. M.a.w. het zijn juist de, in vdeautomobilistische dagen betere tijden gekend hebbende wijken, welke aan het ver'war'en zijn. Zo was net toen wij er waren in Philadelphia, Pa., de vroeger deffige Chestnut Hill- of Kastenbeuvelbaunt going black. Inderdaad — en dat heeft niets met al dan niet god-dienstige tolerantie te maken — een minder prachtige geluchte voor hen, wier ouders er op-stand gewoond hebben en vanwaar zijzelf op school gingen, dat hen ouderlijk huus door „Alabama coont” betrokken moet wor-den. Ik heb hier veel over gehoord, dat nu niet zo direct in de (Europese) pers komt. De felise „hokel” trof me bij die kleine amb-stenen en kantoorwachters die net op de grens van zo'n pau-zwarte-beltbaunt „zitten”, welke klasse zich niet zomaar veroorloven kan om op 'n 40, 50 mijl van hun baas en baas als autofoeren te gaan wonen.

Hoe ver deze adrekwentie doorwerkt, blijkt uit de volgende een, stillet dezes ook weer zijdelings belende, eude-dane uit de gepoede stand overkomen catastrofe! Incidenteel toont dit drama aan hoe — engevoeten door de negro press mitgedien door de Advancement-beweging — binnenkamers en in de boeien van firma's, instellingen en bonden — vde- en goeudoeld wordt. En, in casu door whites, geleden. Welnu, van haar club kreeg deze be-jaarde eerst de vriendenwerk om voor haar eigen bestwil te verhuizen uit haar „achteruit-gaande” villawijk. Later een aanschrijving dat het bestuur bij niet-verhuizing kassian zou moeten overwegen haar als lid te schrappen. Ten beste aanspugging, dat zij van de ledenlijst geroeyerd is.....! Deze eindsommatic heeft postaal haar lijktoet gekrind, haar (gelukkig) niet meer levend bereikt. Omringd door kriet-ting pickannies van verdriet ongekomen. Ken haar robiet in waarde godaafde eigen-pand niet meer kwijt voor de koopman voor een gelijkwaardig dik-beven-haar-grijne-hoofd in een..... nette, tabewuste neighbourhood.

Immens de dag, waarop een zwarte verhuis-wagen woort uit-, wordt meteen een witte wagen volgeladen. Zo is trouwers... Harlem, 't werelds grootste „Afrikaanse” stad — zoals New York de grootste „Italiaanse” gemeente

(Lees verder pag. 17)

Journalistieke Totems en Bonzen

UIT EEN ONVERSCHONKEN BEZIT EN EEN VERGANE TIJD (2)

Jan Fabricius

Het was in de zomer van 1908, dat Jan Fabricius voor de eerste keer mijn pad kruiste. Hij was toen benoemd tot directeur van „DE NIEUWE COURANT“, in Den Haag, bij welk blad ik in die dagen redacteur was. — Ik zie hem nog „Binnenland“ binnenkomen, in gezelschap van de heer Mouton, drukker van de krant en gedelegeerd-commissaris van de Vennootschap, — een bedenkelijke cummulatie van functies, tussen twee haakjes.

Onwillekeurig moest ik lachen van binnen, want het was een allergrappigste combinatie, die twee mannen. Ze waren ongeveer van dezelfde leeftijd, en allebei waren ze hun carrière begonnen als jongmaatje in een drukkerij. Maar daarmee hield verder alle verwantschap op. Mouton, Hagenaar-door-en-door, van niets gekomen tot iets - hij had de lofwaardige flair gehad, „DE KLEINE JOHANNES“ uit te geven, toen - tot hun eeuwige schande - geen enkele der grote uitgeverij van die dagen dat aandorst, en het had hem geen windieren gelégd, - onberispelijk, wat-je-noemt-afstijg, zelf-bewust, nooit je recht in je ogen kijgend, argwanend, luguber-somber, zelfs, de enkele keren dat hij lachte. En daarnaast oorde Jan met zijn smool van wat-kan-me-gebeuren? van als't-ze-niet-bevalt, kunnen-ze-voor-mijn-part-de-pepeneustenschimmel-krijgen! Zijn voor wie hem niet kende zo in-omarmingschappelijk, doch voor wie hem kende zo in-bemoedigend ironie van: Wat 'n vertoning, wat 'n flauwe kul allemaal! (Voor de hem én mij zo diep-late komedie zou het een belediging zijn, hier van komedie te spreken!)

Als gezegd, ik behoorde toen nog tot de mensen, die Jan Fabricius nog niet kenden. Maar toch begreep ik direct, dat ik daar wat bij gemist had. Want bij de eerste oogopslag en de handdruk zonder „aangenaam“, welke kort daarop volgde, brak er iets jaithonds in je door, iets verwant aan de gevoelens van de oude man, „die zijn avondmaal nam“ uit de aambel van Herman Goeter's onvolprezen „MEI“, iets dus van een nieuwe lente en een nieuw geluid, - en ik voelde, dat de man, die hier voor mij stond, voor heel de tweede helft van mijn leven - en als God wil, nog veel - mijn beste vriend worden zou.

Sindsdien is er zeker nog heel wat gemakkelijks voorgevallen tussen Jan Fabricius en Mouton. Ik ben daar natuurlijk niet bij geweest. Alleen Jan zelf heeft een sluiertje ervan opgelicht in het ahangsel van de herinneringen uit mijn Haagse journalistentijd, die ik publiceerde in het Cultureel Maandblad „ARISTO“ (XXVII Nr. 11) en waarvoor het hier de plaats is om het nog eens af te drukken, daar het verhaal zeker veel bijdragt tot de kennis van de buitengewone mens die Jan Fabricius heet.

Hij schreef me:

Wat een herinneringen roep je voor mij op! Heer goed heb ik ze allemaal gekend: de hooghartige Piemp van Duiveland, de door-en-door goede Lestargen, de verwaande Mouton, mijn hooggewaardeerde vriend Otto van Tricht, Marchant, Jan Bruus, Harlaar, ... Levodert van Dam! Als ik tekennen kon zoals mijn zoon het kan, zou ik ze stuk voor stuk kunnen uittekenen. Het geschiedde op de allerbeste morgen van mijn directieerschap. Mouton had mij voorgesteld aan Piemp en mij daarna rondgeleid door de redactie-lokalen. Daarna maakte ik kennis met het administratiepersoneel.

In mijn bureau teruggekeerd, liet ik de hoofdboekhouder bij mij komen. Ik had even tevoren opgemerkt, dat hij 'n beetje „suur“ was en wilde hem nu polsen.

Hij kwam binnen en vroeg zonder mij aan te kijken: „Wat wilt U van me?“

Ik zei: „Het allereerste wat ik van U wil is, dat U mij groet. U hebt dat namelijk straks vermaand.“

Hij antwoordde niet.

Ik zei: „U kunt nu heen gaan, maar over vijf minuten komt U hier terug en groet mij beleefd. Als U daar niets voor voelt, kunt U het ook laten, maar in uw eigen belang raad ik U aan om het te doen.“

Hij vertrok.

FEUILLETON DOOR

Toen de vijf minuten verstreken waren, liet ik hem door portier Tiemersma weer bij mij roepen. Hij kwam, bleef bij de deur staan en groette niet.

Ik zei: „U is ontlaggen. Op het eind van de maand kunt U hier komen en drie maanden salaris in ontvangst te nemen. Ik wens U hier niet meer te zien.“

Hij ging heen.

Eenkele minuten later telefoonde Mouton, de gedelegeerd commissaris mij:

„Meneer Fabricius, ik heb de hoofdboekhouder hier bij mij. Hij zegt, dat U hem hebt ontlaggen. Is dat waar?“

„Ja, meneer Mouton, dat is waar. Hij vertegenwoordigt een geest van verzet tegen de discipline, die mij daarstraks onder het administratie-personeel niet ontgaan is.“

„Ik kom dadelijk wel even bij U.“

„Best, meneer Mouton.“

Meneer Mouton kwam en plimpe veer de hoofdboekhouder. Ik bleef bij het het gegeven ontzag. Hij verantwoordigde de man. „Hij is onder Van Dam niet aan discipline gewend geweest, meneer Fabricius. Dit zal wel een les voor hem geweest zijn“. „De les is veer het hele personeel bedoeld, meneer Mouton. Ik heb daarstraks al gevoeld dat die nodig was.“

„We bleven beiden op een stuk staan. Het ene woord haalde het andere uit.“

Daar kwam nog bij dat zijn verwaand gezicht mij begon te irriteren.

Ik zei:

„U is als gedelegeerd commissaris zeker gewoon om de zaken hier zo'n beetje mee te doen?“

Hij beaamde dat. Het was, zei hij, al te nodig geweest.

Ik zei, dat ik dat volkomen begreep, maar ik voegde er aan toe: „Dat houdt natuurlijk op, nu ik directeur ben?“

Ik zie hem nog rood in 't gezicht worden. Het kwam er driffig uit:

„Of het houdt niet op.“

„Dat kan ook“, zei ik, „maar dan tred ik weer af als directeur.“

Hij stond op en vertrok zonder een woord mijn bureau. Wat kon hij anders doen?

Ik was door de Raad van Commissarissen, onder wie de grote Stork benoemd!

Dat was mijn eerste dag.

En na een van mijn laatste dagen in mijn laatste maand daar.

Ik was destijds benoemd onder voorwaarde, dat ik gedurende mijn directieerschap geen toneelstuk zou schrijven. In die laatste maand dan werd plotseling de eerste voorstelling van *De Kerke Lijn* aangekondigd. Toen Mouton mijn kantoor binnenkwam, was het duidelijk, dat hij bij-was. Hij kon zich nu wreken!

„U had U verboden, meneer Fabricius, om gedurende uw directieerschap geen toneelstuk te zullen schrijven.“

„Dat heb ik ook niet gedaan. Ik schreef dat stuk véór ik benoemd werd.“

Hij bleef glimlachen. Het was duidelijk, dat hij mij niet geloofde. Het was ook duidelijk, dat hij er gezeegen in schreepe om mij te laten zien, dat hij mij niet geloofde. Ik drukte op de schelknop op mijn schrijftafel.

De portier Tiemersma kwam:

„Meneer!“

„Och, Tiemersma, vraag meneer Lapidoth of meneer even bij mij zou willen komen.“

Frits Lapidoth (de redacteur Kunst) kwam dadelijk.

Ik vroeg hem:

„Meneer Lapidoth, herinnert U zich, dat U erbij tegenwoordig was, toen ik, ruim twee jaar geleden, voor ik directeur van *De Nieuwe Courant* was, in mijn huis aan enige gasten mijn *Kerke Lijn* voorlas?“

Lapidoth zei lachend:

„Natuurlijk herinner ik me dat!“

„Dank U wel, dat is alles wat ik U vragen wilde.“

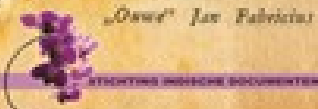
Toen ik weer met Mouton alleen was, zei ik:

„Niet alleen heb ik in die tijd geen to-

(Lees verder pag. 18.)

„Oude“ Jan Fabricius

Boerang kakatoe...

Kakatoe's heb ik altijd erg leuk gevonden. Zelfs toen de venijnige kaka van tante Nelly me in mijn oor knauwde, bleef ik geen wraakgevoelens koesteren. In Koepang begon het pas echt met de kaka's. Het wemelt daar van die kleine witte met gele knif, zoals je die op Java meestal ziet.

In de tijd, dat je djaengong rijpt, komen ze in zwermen op de aanplant af en dan worden ze bij massa's doodgeslagen en de rest wordt in de kota verkocht à lima sen per stuk. Dus je koopt maar van de Timores die door de kota wandelt met een ontbladerde tak, waarop een stuk of twintig verontwaardigde geelkruisen zitten te wiebelen. Dan merk je na een poos, dat de meeste dom en vals zijn. Geen wonder, want de Timores wringt de hele poos door een gaasje in een ring van klapperdep. Na een poos graf je ze toch maar weg. Nu komt Jacob ten tonele.

Mijn factotum, de Kisareen Willem, kwam op een morgen naar me toe met een pracht van een roze kaka van Ceram.

„Toean maoe beli?”

„Natuurlijk, berapa?”

„Moerah, toean, separak sadja.” Dat was tussen twee haakjes voor Timor een kapitaal. Bij mij direct tjeoten komt deruit. Maar ik vroeg hem toch nog, waar hij het dier vandaan had.

„Beli dari Astori” (Timores).

Ik was gerustgesteld en zo kwam Jacob I in mijn bent. Tenminste, ik had er nog geen vermoeden van, dat hij de eerste in een reeks rouw zijn.

Van Willem kwam ik te weten, dat het eerste, wat men de kaka's leert zeggen, het woord „Jacob” is. Dan komt „kakatoe”. Daar woorden „liggen” de kaka goed in de zavel en bovendien is het wel vriend, om door de vogel eerbiedig te worden aangesproken met „grote broer”. Jacob I was evenals zijn voorvaders van Ceram erg lief. De vreugde duurde niet erg lang, want na een dag of tien stond er een chauffeur op het erf die aanspraak op Jacob maakte. Hij wist me te overtuigen en ik moest Jacob met een bloedend hart afstaan. Willem keek erg onnoosel.

Zowat drie maanden later kwam Willem met een kool van kippengas en daar zat Jacob II in. Het was een zwarte leeri van Nieuw-Guinea. Voordat ik deze Jacob kocht, informeerde ik terdege naar zijn komaf. Neen, de toean kon gerust weren, alles was in orde. Jacob II was net een zwart poesje in doen en laten, pikte suikerkorrels van je mond, liet zich op de rug weestelen, zodat je z'n beent kon krauwen. Drie dagen later stond oppas op mijn erf. Complimenten je

Slobber (gezaghebber) en of ik die boeroeng leeri maar wilde teruggeven. Ik dacht zeel na. Op dat moment telde het B.B.-corps geen Gezaghebber. Complimenten terug, ma, maar of de njenja Slobber dan zelf even wou komen praten. Mas Oppas af. Een half uur later repot op het erf. Daar stond de Javaanse kruikkensid van de Gezaghebber tegen Willem te oeren. Het bleek gauw, dat Mas Oppas zich in de burgerlijke status had vergist, maar hoe of wat, Jacob II was oncomotelijk op minder rechtmatige wijze in mijn bent gekomen. Willem keek erg onnoosel. Jacob II ging mee met zijn vrouwtje.

In Ambon kwam Jacob III uit de hemel vallen, belandde in de djaharboom op het school-erf en wandelde zo op mijn uitgestoken hand, net of het altijd zo geweest was. Ik ontfemde me over deze kaka van Ceram. Door de jongens liet ik overal navraag doen, maar deze Jacob scheren geen eigenaar te hebben. Voor alle zekerheid legde ik Jacob III aan een koperen ketting vast.

Op een morgen kerring stuk en Jacob foetsie. Hij bleef onvindbaar.

Nog gaf ik de moed niet op. Aan een van de lui van de kapal poentj vroeg ik, om zo'n kaka van Ceram mee te nemen — het schip ging er geregeld heen. Ik aan het wachten. Ofschoon mijn toekang thip erg actief was, duurde het een maand of wat, voordat hij met zo'n dier thuis kwam.

„Denk nou maar niet dat ik het vergeten was”, zei hij „De kwestie is deze: dit dier is nummer drie. De andere twee zijn aan boord dood gegaan”. Zo kwam Jacob IV, of eigenlijk Jacob VI, in mijn bent. Ook dat duurde niet lang. Op een morgen burgelde hij moorddood aan zijn ketting, een droevig gezicht. Sindsdien heb ik nooit meer vogels in huis gehad. Tida swet, si.

Maar in elke diensttuin waar ik kom, het laatst nog in Bijdorp, loop ik naar de popegaim-afdeling. Als er een Ceramse Jacob bij is, roep ik hem rachtjes: Jacob, Jacob... Dan luistert hij aandachtig klavert naar me toe en met een zwart oogje kijkt hij me vragend aan. „Jacob”. „Kakatoe”. We hebben elkaar gevonden en ik mag zijn kop krauwen. Kaka en ik voelen ons als twee samenwerders uit het verre Malakoe.

F. N. MOENS

Numeri en Navorsers

Wist U dat die wonderlijke historische figuur Mozes niet geboren was met een vrouw uit eigen stam of (hoewel opgevoed aan het Egyptische hof) met een Egyptische priester, maar eerst met een Midianitische en later met een Koenitische?

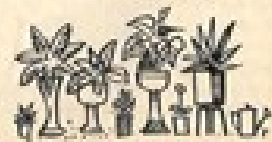
En dat dit van enorme betekenis geweest moet zijn voor zijn spate bekwaamheid om de Joden te voeren uit het Egypteland naar het beloofde Land? Een huwelijk met een stamgrote of een Egyptische zou zeer waarschijnlijk bindingen hebben gemaakt, die een succesvolle uitocht bemoeilijkt zouden hebben. Daarentegen heeft Mozes door zijn huwelijken met vrouwen uit Arabische noemenstammen grondige kennis opgedaan van gewoonten en zeden van die stammen, die hem in staat stelden de moeizame tocht door de woestijn te volbrengen zonder al te veel moeddadige guerrilla's. Het lijkt geen twijfel of de diepe indringing van de Nederlandse cultuur in de Indoesische is mede mogelijk geweest door tal van menghuwelijken. Wie de rubriek van Navorsers regelmatig volgt, wordt getroffen niet alleen door de romantiek die in ettelijke „aard-onnoosel” te vinden is, maar ook door het haast froomaal te noemen karakter van vele Indische huwelijken en de daardoor ontstane invloed op de maatschappij.

Daarom is het zo jammer dat vele verzoekers van Navorsers om hem te helpen bij het opsporen van familie-relaties onbeantwoord blijven. Velen vinden het blijkbaar volkomen onbelangrijk gegevens van eigen familie („laat staan van andere”) door te geven. Niet alleen verniet men daardoor de kans dat volgende generaties nog eens aanspraken zouden kunnen doen gelden op bezittingen of rechten, maar men verniet een stuk historie van het Nederlandse volk. Het dragen van een naam betekent deel uitmaken van een stuk bewaarde historie en cultuur. De man, die alleen vagelijk (maar vaak ook verwaten) zegt van adellijke of Hugenootse afkomst te zijn, maar het niet kan aantonen, is niet veel meer waard dan de djoega, die soeft: „saja toeroeman Soesoehoe-man”. Het schermen met regelingen is al evenveer waardeloos: in elk pandhuis zijn ze te koop.

Om nagelicht is alleen gebaat met een zo uitgebreid mogelijke genealogie. Het bezit van zo'n genealogie bewijst bovendien beschaaftheid. Alleen onderontwikkelde volken en stammen maken vage gebaren over afkomst. Dat de Joden reeds vroeg zorgvuldig aantekening hielden van stambomen bewijst hun betrekkelijk vroege beschaaftheid tenmidde van cultuurn van „heidereen”. Het boek Numeri is zelfs dan een bijbelboek sadja; het is een beschavings- en verantwoordelijkheidsboek.

Tong-Tong is zeer trots op zijn rubriek van Navorsers. Het zal deze rubriek zijn die nog vele decennia later, als andere rubrieken definitief het tjap „Voorbij” zullen dragen, zal voortleven als een conatpustelijke bron van nuttige en belangwekkende kennis.

T.R.

MINANGKABAUSE PEPATA

Salinggi-ringgì terhangaja hangas, torroenja ke loehangan djoega.

Hoe hoog de zilverreiger ook vliegt, de med-deepool blijft zijn pleisterplaats. — Welke positie iemand ook bereikt heeft, zijn aard verloochent zich niet.

De tijger in het volksgeloof

Deel III

Het is te begrijpen, dat aan bepaalde lichaamsdelen van een gedode tijger, vooral wanneer het een man-eater is geweest, bijzondere magische kracht wordt toegekend. Deze magische kracht wordt men deelachtig, door deze delen te nuttigen of te gebruiken als amuletten, door er een of meer toverformules, rapals, aan toe te voegen. Wie van het hart en de lever van een tijger eet, met inachtneming van een bepaald ritueel, wordt dan net zo sterk, moedig en sluw.

Wel merkwaardig is, dat het aan vrouwen verboden is, om hiervan te eten. Blijkbaar is men bevreesd, dat zij dan terweil „haar op de tanden" krijgen!

Het bezit van de snorhaars, met rapals verwerkt tot een amulet in met toevoeging van enkele andere bijzondere voorwerpen, verneemt de bezitter het onkwetsbaar zijn tegen kogels. De nagels verwerkt tot een amulet, ook weer met toevoeging van toverformules en andere magische voorwerpen (bijvoorbeeld een versetend insect, of een insect in amber of haar vat, enz.), versterken aan mannelijke kinderen het egoïsme in mannelijke kracht en viriliteit en aan meisjes veel kinderen, terwijl zij bovendien beschermd worden tegen allerlei boze geesten.

Zeer hoog geschat om hun magische werking zijn nog het rudimentaire clavicle (steutelbeen), de tweede halswervel en de hoek tanden, vooral van een man-eater.

Wanneer men een tijger heeft geschoten, dan is het dus zaak deze zeer goed te bewaren, daar men anders er zeker van kan zijn dat men hem thuis krijgt zonder snorhaars en met enkele nagels misserd.

In sommige streken wordt ook wel het vles geconservé, echter in zeer kleine hoeveelheden en meer als medicijn. Ook wordt het wel gedroogd, verpulverd en dan in een zakje bij zich gedragen, om dat het dan tegen tijgers beschermt, of men heeft het op deze wijze geconservéerd voor later gebruik als „medicijn". De oosterse geneesmiddelenleer is buitengewoon rijk aan dergelijke magisch werkende medicijnen, afkomstig van dieren. De Chinesen zijn hierin vooral zeer sterk. Zo gebruiken zij bijvoorbeeld een mengsel van de gal van tijgers en beren als een zeer potente medicijn voor diverse ziekten. Ook zou de gal moed verschaffen aan de consument. Dit komt, omdat de Chinesen geloven, dat de moed in het bijzonder stroomt in de galblaas. Het versterken van de werking van de galblaas, betekent dus ook het verbogen van de moed. Tenslotte hebben generatieve lichaamsdelen, vooral van de mannelijke dieren, een bijzonder magische betekenis voor het verkrijgen of behouden der mannelijke viriliteit, hetzij als medicijn welke wordt ingesnoemen, dan wel in de vorm van op het lichaam gedragen amuletten.

Een stapje verder gaande, hebben voeten, primen en belangrijke hoefden getracht zich zelf en hun nakomelingen een magisch succes te geven, naast goese lichamelijke viriliteit en de kunst van het beheersen van onzichtbare krachten, door voor te geven af te stammen van een tijger. Daarbij was dan in de regel de tijger de vader, terwijl als moeder de een of andere zeer schone priesteres fungeerde. Meestal werd dan aan de afstammelingen het vermogen toegekend van lycantropie, dat is, zich bewust of onbewust weten te veranderen in een dier, in dit geval dus een tijger. Een over de hele wereld verspreid bijgeloof, zoals ook

in Europa te vinden in de vampier-mens en de weerwolf. Nog hedert ten dage schijnt dit bijgeloof te bestaan, bijv. in de Karpaten.

In Afrika heeft dit geloof om zich in een dier te kunnen veranderen, of zich daarmee te vereenzelvigen, dat de gewoonten daarvan te kunnen aannemen, tot bloedige excessen geleid in de vorm van de Luipaard¹⁾ en de Leeuwmannen²⁾.

In de Maleise Archipel kwam lycantropie in een veel mindere vorm voor, getemperd als dit werd door de Islamisering en het blijft hedert ten dage dan ook beperkt tot individuele gevallen, echter zonder dat daarbij excessen optreden. Daar in de loop der eeuwen dit bijzondere geloof zich tot verschillende nevenvormen ontwikkelde, welke bijna analoog zijn met dergelijke begrippen bij het animisme, de leer der Hindoes (dat der reïncarnatie) en de godsdienst der Oude Egyptenaren, vormt de te behandelen stof, een ingewikkelde materie. In hoofdzaak zal slechts datgene behandeld worden, dat betrekking heeft tot de tijger.

ONBEWUSTE LYCANTROPHIE.

De leden van gemeenschappen en de op zich zelf staande individuen, welke hieronder kunnen worden geclassificeerd, zijn dus niet in staat uit vrije wil deze metamorfose in een tijger te ondergaan, terwijl zij bovendien „ge-

tekend" zijn door het gemis van een „geul" in de bovenlip.

Dergelijke gemeenschappen, waarvan alle leden deze onbewuste lycantropie bezitten, hebben in de regel hun ontstaan te danken aan een „vloek" of een zwaar vestig tegen de „adat" zoals bijvoorbeeld bloedschande.

Verlossing is alleen mogelijk door het intermediair van een machtige dukun of toverdokter, of doordat de vervloeking zijn kracht verloren heeft, bijvoorbeeld door het uitsterven der betrokkenen.

Ook bij de op zich zelf staande individuen speelt de vervloeking in een of meerdere generaties een hoofdrol.

De onbewuste metamorfose en het „getekend" zijn, vormen de bijzondere kenmerken. Het kenmerk, dat deze mensen geen „geul" in de bovenlip zouden hebben, is inderdaad zeer merkwaardig, omdat deze geul uitsluitend voorkomt bij homo sapiens, dus ook niet bij onze verre achterneven, de mensapen, zoals de orang-utans, chimpansees en gorilla's.

Zo stonden in vroegere jaren de bewoners van Lamongan, in het Probolinggoe (Oost-Java), bekend als „matjan-gadungan", tijger-mensen, die dus allen deze geul in de bovenlip misten. Niemand zou het dan ook hebben gewaagd, om in dat dorp de nacht door te brengen en de dorpsbewoners zelf weigerden dit ook altijd aan vreemdelingen, die hiervan niet op de hoogte waren, omdat zij zich zelf niet bewust werden van deze metamorfose en ongelukken wilden voorkomen. De tijger-mensen van Lamongan zijn uitgestorven, althans zo wil het de overlevering, omdat de huwelijken kinderloos bleven. Men zou kunnen veronderstellen, dat dit het gevolg moet zijn geweest van het noodgedwongen, gedurende vele generaties, steeds onder elkaar moeten trouwen, sinds dat oedum over hen werd uitgesproken.

In Koentji, het boven-Djambische, ligt de Negari Banibalingka, bestaande uit twee dorpen, in vroeger jaren bewoond door de „orang Tjindakoe". De mensen van het ene dorp veranderden nachts in tijgers en die van het andere in varkens, die echter elkander blijkbaar geen kwaad deden.

Op bepaalde tijden van het jaar verlieten de „Ager-tjindakoe" hun negari en slopen als

(Lees verder pag. 16)

„Luipaardmannen (rechts op de foto) slaan toe in het gebied van Bent van december 1933 tot oktober 1934, 38 aanslagen, waarvan er 6 mislukten. In het gebied van Stanleyville oefenen zij een machtige terreur uit van 1932-1933, 38 aanslagen, waarvan er twee mislukten".

1) Luipaardmannen en Slangendansers

Myana

VOOR DE VROUW

Leven onder de olifboomen

CULINAIRE EN ANDERE AVONTUREN VAN EEN INDISCHE HUISVROUW IN DE PROVENCE

Van een familieid (mijn man is van geboorte Luxemburger en spreekt dus vloeiend Frans) konden wij in de besuit van Dragnagnan (Provence) een stukje land met een ruïne er op krijgen om er een kippenfokkerij te beginnen. Mijn man is eind 1934 vooruit naar La Douce France gegaan en ik ben met mijn dochter in 1935.

Ons huis, toen het dak er weer op zat. Een nu geplanteerde boerenwoning met op de voorgrond een amandelboom.

Met onze eigen handen en oeglooflijk veel inspanning en tegenlagen op allerlei gebied presteerden wij het, het huis weer op te bouwen en er een kippenfokkerij te beginnen. In de barre winter van 1935 op 1936 zijn we ingesnoerd geweest en waren een maand van de buitenwereld afgesneden.

Het kind kon niet naar school, we ontvingen geen post, hadden geen electrisch licht, dus geen radio. We moesten voor 3000 kippen zorgen, plus wat eenden, parelhoenders, twee geiten en een hond; dus hadden we onze handen vol. Onze geslachte kippen konden we niet afleveren omdat de toerist meer dan een meter hoog lag.

Daarna kregen we, omdat het maar niet wou gaan regenen, watergebrek, wat uiteindelijk het begin van nieuwe ellende betekende.

We dachten dit op te lossen door met de camion water te gaan halen in Lognon, het dichtstbijzijnde dorp. Maar toen sloot Nasser het Suezkanaal af en men draaide in Frankrijk de benzinekransen dicht. Toen de papiermolen van de bureaucratie eindelijk zover gedraaid hadden, dat wij weer benzine konden krijgen, was ons bedrijf op de fles, daar wij onze kippen intussen hadden moeten verkopen en hen voor verdorsten te behoeden.

Toch hebben wij er een heerlijke tijd gehad, die wij voor geen goud zouden wisselen. Vooral het klimaat is er heerlijk. Het is een blauwe lucht. Beau Temps, p... ent, het

weerbericht is altijd gunstig. Een enkele keer is er mistral (koude, lokale wind), maar dat duurt nooit erg lang. Voor Indische mensen, die zo naar de zon verlangen, is het er goed verblijven.

Er zijn veel dingen, die ons aan Indië herinneren. Men drinkt er ook kruidenthee, niets als onze djanoe-djanoe; de mannen zijn er dol op de jacht en de vrouwen zowel als de mannen houden van lekker koken en lekker eten en vinden het fijn allerlei recepten te spuien. Men is vriendelijk en goedmoedelijk en leeft er meer buiten- dan binnenhuis; het klimaat leent zich er toe.

Voor wie misschien eens in de Provence als loose werkkracht wil werken; als druiven-plukker(stor) kan je er / 8.— verdienen. Mijn man verdiende als drager van de mandjes / 10.— per dag, plus vrij wijndrinken en druiven eten zoveel je maar wilt. Je hebt de eerste dagen wel een gevoel of je rug gebroken is, maar alles went en je slaapt 's nachts als een roos!

PROVENÇAALSE RECEPTEN

GROENE LOMBOK IN HET ZUUR

In de Provence eten ze deze lombok bij hun racaoni met kaas, en peidi, niet te geloven gewoon!

Men gaat als volgt te werk.

Eerst de lombok van de stelen ontdoen en daarna goed wassen. Zet ze dan een nacht in een flinke zoutoplossing. De volgende dag uit de zoutoplossing halen en zo stijf mogelijk rangschikken in een glazen stopfles. Overgiet ze met gekruide azijn of wijnaazijn, al of niet met wat water verdund, totdat ze goed onderstaan. Mochten ze gaan drijven, dan een klein plankje met een schoongewassen strek erop leggen. Na een week zijn ze voor gebruik gereed.

Het landschap van Dragnagnan is bergachtig en ruig maar licht zo op het eerste gezicht wel op een Indisch landschap. Er zijn veel elken- en dennenboomen en ook de gele boom ontbrekt er niet. Zoals er in Indië vele soorten pinda's zijn, zo zijn er ook even zo vele soorten oliften, maar allemaal zijn ze heerlijk!

NON, JE NE REGRETTE RIEN!

In *TT* van 30 januari j.l. zult U ongetwijfeld het leuke stukje „Een bodje van varen“ van Jeannette Weymo gelezen hebben. Deze pagina wil ik graag in voor een uitgebreider relaas over haar tijd als kippenfokker in de Provence. — Een welgemoed, hardwerkend gezin, zoals wij overal ter wereld tegenkomen. Maar in de eerste plaats: een pintere, dappere huisvrouw met veel zin voor humor, die haar ogen en oren, maar ook haar hart wijd openzet voor wat dit land haar te bieden had. Een vrouw voor wie het „Non, je ne regrette rien“, niet alleen een liedje van Edith Piaf is, maar een welgemeende verzuchting.

LILLAN

ASPERGE-OMELETTE

(Wij eten deze omelette van punten van de wilde asperge.)

Men rekent één ei per persoon. De eieren met wat melk tot een schuimige massa kloppen. In naar smaak wat zout, peper en flink wat zeer fijn getoerd of gezelede knoflook doorheenroeren en het laatste de fijngesneden aspergepunten toevoegen. Op een nacht voor bakken en gaar laten worden.

AIOLI

Dit is een soet saus, die men bij feestelijke gelegenheden bij allerlei soorten gebräad, zoals b.v. gebakken lever, gebakken kip, gevogelte, rundvlees, varkensvlees en vis, presenteert.

In een houten vijzel knoflook kroezen en afwisselend olijfolie en knoflook toevoegen tot een dikke saus is verkregen. (Zo ongeveer als men mayonaise maakt.)

In het verkeer met Provençalen, die zich jaait aan Aioli tegeerd hebben gedaan, moet men de verkeersvlogas „Afsnied houden“ in acht nemen.

De Provençalen zijn verzet op knoflook. Hierover doet een aardig mopje de ronde. Er zouden tijdens de Christen-vervolgingen ook enige Provençalen als diner voor de wilde leeuwen, in de arena worden geworpen. De deuren van de kooien gaan open en de hongrige leeuwen willen zich op de weerloze Provençalen storten. Maar wat gebeurt er op

(Lees verder volgende pagina)

Als ik die schijf hebben we al een week lang voort gehad. U weet wat een hekel ik aan de kon heb, laat staan aan tandbare, krijsharde kon. Maar daar is het lekker-duivelke in me dat fluistert: „En je was altijd zo gek op ijs? In Soerabaja at je tot grote ergernis van iedereen de thermofles leeg, zodat baboe telkens weer naar het „dépot“ moest. Weet je nog wel en gesok en es saboen en es liliu? En es gandoel en es koppjer? En kopi mokka? En es sjanghai? Waarom griep je nu over dat ijs, dat zomaar voor het grijpen ligt? Je kunt het toch opeten, je hoeft toch niet te schasten?”

Wat mijn moeder vertelde . . .

DE SMOOR IN

Een jong getrouwd Hollands vrouwtje wilde graag eens kip eten, zoals ze al vaker bij kennissen had gepeest.

Ze liet haar kokki een kip kopen en zei: „Kokki, itoe ajam masoep soemoer!”

Kokki kon haar oren niet geloven, maar gehoorzaam als ze was, deed ze wat haar geboden was. Ze bond de kip een lang touw om de poten en liet het hier onder een laid „pèk-pèk” neer in de pot.

Toen mevrouw op het lawaai kwam toelopen schrok ze zich dood. Ze boes de kip ijlings naar boven en riep toen naar de hulp van haar buurvrouw in.

„Rika, ik wilde die kip zo graag bereid hebben als ik bij jullie heb gegeten.”

„Kokki, njoeja mista itoe ajam masak smoe!” zei mijn moeder.

„Astaga!” was alles wat kokkie antwoordde.

DIENAAR

Zoals vroeger de gewoonte was, gingen veel jonge meisjes en jongens trouw naar de kerk. Mijn moeder woonde toen in Probolinggo.

Er was catechasielen en mijn moeder, die net, bijgend, te laat was gekomen, kreeg direct een beurt van de dominee.

Ze had de vraag echter niet verstaan en vroeg aan één van de jongelui: „Zeg, wat heeft de dominee toch gevraagd?”

„Hij vraagt waar Hors dienst”, zei de jongen.

„O”, zei mijn moeder. „Dominee, ik weet waar hij dienst, in Wonolangan (suiker-fabriek).”

„Neen, dominee”, verbeterde een ander, „op de S.J. Wono-Asi.”

„Maar dat vraag ik toch niet?” was dominees verbaasde antwoord. „Ik vroeg wat Godsdienst is!”

In die tijd bestond er werkelijk een meeneer Hors.

Mevr. ARENDS

(Vervolg vorige pag.)

het critieke moment? De Provençalen blazen hun met knoflook berwangende adem in de lezarenswaaiten en de oedieren starten bewusteloos ter aarde

UIENSOEP

4 à 5 grote bombay-aien in boter goudgeel fruiten. Een oud brood wordt in de lengte in repen gesneden en in de oven gerosterd. Zijn de uien klaar, dan giet men er wat water of bouillon bij. Men breekt het brood in stukken en legt het in een verwarmde soeptentine en giet er de uiensoep overheen. Daaroverheen raspt men Gruyère of oude Hollandse kaas. De deksel er op doen en ongeveer 3 minuten laten staan. Dan is de soep klaar voor het gebruik.

JEANNETTE WEYMO

Mijn welstand-status is nog niet van dien aard, dat ik een ijskast bezit, zodat ook mijn kinderen nog uitgelaten kunnen zijn om een ijsje. „Jongens, we gaan ijs maken”, zei ik. „Nu laat Mamma jullie eens ijs eten zoals we daar in Indië aten. Niet dat plakkerige soete brokje aan een stokje, maar écht ijs!”

We hebben kommetjes, bekens, bakken buiten graat en na een paar uren hadden we ijs. Ik heb de kinderen een oude handdoek gegeven en ze geleerd hoe ze met een hamer dat stukje voort tot gruis kunnen toornboek. Dat tot een stevige bal knijpen, stookje erin en even buiten laten vastvriezen. Scheutje rode stroop erover en dan maar likken. Of in een glas met een beetje melk en wat vanille-stroop. We hebben foto's gemaakt en koffie-ijz. Toen ineens dacht ik aan kopi mokka (of ook wel mokka doetjod). U herinnert zich toch nog wel „de kourwe hoek” op het eind van Pasar Baroe? Die grote glazen vol schuimende „koffie-met-eentik”, akkoord?

Direct proberen:

1 volle theelepel Nescafé (of andere instant koffiepoeder);

3 lepels suiker;

½ glas of toornboek (met hamer, strom of zomaar beuken tegen het aanrecht);

1 volle theelepel (iets meer mag wel) vermouth of port;

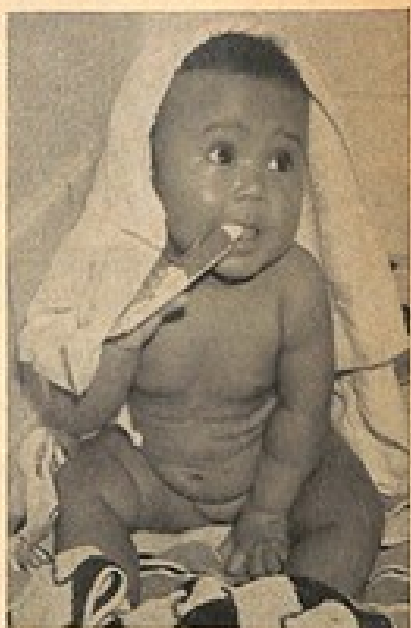
een scheutje koffiemelk.

Koffie, suiker, vermouth en melk glad roeren; een beetje ijsgruis erbij en dan slink kotjek. Hebt U een shaker, des te beter. Ik heb gewoon een schoteltje op het glas gehouden en toen gekotjokt tot de spetters in het rood vlogen. Toen het schuimende mengsel aangevuld met de rest van het ijs; beetje water erbij.

Toen naar de stoel bij de kachel. Drinken. Ziddlig!

Sjouke Dijkstra en Henk van der Geift weten niet wat ze missen!

L. D.

Haar huid heeft die kleur die Europese vrouwen alleen krijgen door de peperdure ton van Saint Tropez.

De uitdrukking van haar ogen staat op het lijstje van Sophia Loren onder no. 273; om portretfoto's te verrukken te brengen.

Haar hoofdtrui is geïnspireerd op die van Liz Taylor's Cleopatra (alleen niet zo kort-haar).

Haar overvloedigheid voor kleding maakt Brigitte Bardot razend jaloez. Die kan niet straffeloos zo nonchalant zijn.

De naam van dit siterkoren, aanbiddelijke wezentje?

Amanda Kilian, 1 lemie

(Ingez. door Marijke Boersma) Nijmegen

Wie volgt

het voorbeeld van Jeannette Weymo en zendt mij recepten van eenvoudige, landelijke, plaatselijke gerechten. Huisvrouwen in Brazilië, U.S.A., Australië, Japan, India, Afrika, ja waar ook ter wereld, wat eet men daar? Wat kookt U voor uw gezin? Welk gerecht bereidt U van de producten die de streek waar U woont, oplevert? Wat is uw „Specialité de la maison”?

Geen recept te eenvoudig (of te ingewikkeld) of het is welkom.

De bedoeling is van al deze inzendingen een internationaal kookboek samen te stellen. Een boek zoals er geen tweede op de wereld zal bestaan, omdat het geschreven zal zijn door tientallen vrouwen inplaats van door één.

Het zal een boek zijn waarvan uw dochter en kleindochter plezier zullen kunnen hebben, want:

Mensen komen en mensen vergaan,
Maar Honger en Lekker zullen altijd bestaan.

Recepten die U opzond of zult opzenden op Tjalie's kreet om: „Variatie op bestaande gerechten” (Tong-Tong van 30-1-'62) horen ook in deze verzameling thuis en worden dus ook erin opgenomen.

Er is geen sluitingsdatum voor het inzenden van recepten, maar zou het niet leuk zijn als we vóór eind van dit jaar dit boek vol hadden?

Heeft U leuke tips, bijzonderheden over of voor het gebruik van bepaalde ingrediënten, schrijf die er bij.

Maar vooral: duidelijk uw naam, adres, leeftijd en... alstublieft een foto'tje (pasfoto is goed) van uzelf. U zult zien: dit wordt een enig boek en ongetwijfeld het origineelste op dit gebied.

Ajo, een blaadje papier en een potlood.

U mag zoveel recepten inzenden als U wilt. Adresseren aan:

„MYANA”, TONG-TON - itslaan 35 - Den Haag.

Brieven van onze Tong Tong familie

GOIANA (Brazilië).

„Mijn man en ik zijn echte „anak Betawie“. Wij hebben 4 zoons van resp. 20, 18, 17 en 11 jaar. We zijn slechts 14 maanden in Holland geweest. Mijn man kreeg namelijk een betrekking aangeboden bij een grote Braziliaanse oliemaatschappij, op een contract van 3 jaar.

We ontvangen geregeld brieven uit het buitenland. Wij kunnen ze natuurlijk niet allemaal publiceren, maar willen toch geregeld daarbij die gedeelten overnemen, waaraan aspirant-emigranten veel kunnen hebben. In de meeste brieven wordt nadrukkelijk gewezen op de noodzaak de taal van het land waarheen gëmigreerd wordt goed te beheersen om te kunnen slagen, zowel in woord als schrift. Over het algemeen is het ook de eerste 3 à 6 maanden hard aanpakken en ook aanpassen. Meestal wordt men niet meteen geplaatst in die betrekking waarvoor een opleiding is genomen, maar moet men met heel andere, geheel verschillende van hun eigenlijke, gezongen nemen.

Maar hebben we in het leven niet altijd een „proeftijd“? In rail voor zonschijn en ruisse hebben wij die ontberingen in het begin echter graag over! Voel succes en sterkte toegewent, ruzjes en broertjes van onze grote Tong-Tong-familie, en blijf ons schrijven en op de hoogte houden!

REDACTIE

Het contract is nu om en het bevat ons hier zo uitstekend, dat we van plan zijn hier te blijven.

Mijn man en jongens zijn nu in Goiania een reparatie-atelier begonnen voor alle soorten elektrische apparaten.

De eerste indruk, die we van Brazilië kregen was ook: het oude Indië. Hier val je alleen op doordat je een andere taal spreekt. De Braziliaan is ook niet zo groot en getint, doch natuurlijk heb je ook blanke, bruine en donkere. Als ze niet spreken zou je zweven, dat het Indische mensen zijn.

Groenten en vruchten ook zelfde als in Indië. Alleen de doerren ben ik nog niet tegengekomen, verder vrijwel alles.

Mevr. E. S. PERSIJN-VOLL.

BRAZILIE.

„Vraag voor mij aan je lezers of ister iemand die weet hoe je sigar moet maken; ik verlang zo erg tapé te maken; stienkong ister erg veel, maar sigar ister niet. Tempé ister ook niet, maar kodelé-ija ister wel.

Hier in Brazilië ister ook banjak veel Indo, na Indo ister overal op de wereld, wat je noem „Tepentjar“.

SI TIKOES

KIDUGALLO.

„Van Rome vlogen wij regelrecht naar Berghazi (Libië), waar wij met donker arriveerden. In Berghazi kregen wij een andere crew, in tropenroes. Volgrode „hulte“ was Wadi Haffa, in de Sudan, vlak tegen de grens van Egypte aan. Na een half uur aan de grond gestaan te hebben, vlogen wij door naar Kharoum, ook nog Sudan; we hebben hier even buiten gezeten, genietend van onze eerste tropenacht. Het was warm en er was een heldere sterrenhemel. Over twaalfen vertrokken wij van Kharoum voor de lange ruk naar Entebbe (Uganda); hier kregen we gelegenheid om te slapen, wat inderdaad lukte.

Beneden in de diepte ragen wij voor het eerst iets van Midden-Afrika. Uitgestrekte vlakten

WAJANGFIGUREN

Door onze oproep in het nummer van 15 januari j.l. is door een verrassend aantal gegadigden gereageerd. Een sprekend bewijs dat de belangstelling in de Oosterse kunst nog lang niet is verdwenen, integendeel zelfs nog actief wordt beoefend!

Uit het grote aantal liefhebbers hebben wij een keus moeten maken, maar wij hebben alle namen en adressen genoteerd. In de toekomst zullen wij zeker nog van hun kundigheden gebruik kunnen maken.

Aan allen die zo actief reageerden, onze hartelijke dank!

Redactie

met boot, heuvelachtig, doorkruist door rivieren (bovenloop van de Nijl). In Entebbe kregen wij ons outfit en een nieuwe crew. Hier hoorden wij voor het eerst Swahili spreken. Entebbe ligt er prachtig, op een eiland of schiereiland in het Victoria-meer. De plantengroei is er tropisch: klapperbomen, bananen, mangos en nog veel meer gewassen uit ons dierbaar Indië rak ik er terug.”

SI JIM.

OTAHUHU/AUCKLAND (Nieuw-Zeeland).

„We wonen nu bij K. en L.; slapen in een caravan op hun erf, hetgeen prima gaat. Zijn roekende naar een huis, hetgeen niet meevalt, vooral omdat we er een met drie slaapkamers moeten hebben. We werden namelijk als het ware opgewacht door een Indische familie; hij is hier met verlof en H. C. v. P. uit Nieuw-Guinea. Hij moet nog een jaar terug voor zijn positie en wil zich dan ook hier vestigen; heeft al een stuk grond gekocht om er een huis op te bouwen. Ze hebben drie kinderen, waarvan te de oudsten: een jongen van 18 en een meisje van 17 die jaar hier willen laten op school, en zullen wij die nu waarschijnlijk in huis nemen. Na dit jaar zijn dan waarschijnlijk de ouders van K. ook hier — (willen ook uit Holland weg, vooral nu ze geen sou meer uit Indië krijgen) — en kunnen die dan bij ons komen wonen. Maar we moeten dus eerst zien zelf een roemah tangga te vinden! Verder ben ik natuurlijk al zachtzinnig aan het uitkijken naar een baantje, wat ook al niet meevalt. Voor toekangs en technici voldoende kans, echter minder voor de combinatie: overjarige koloniaal infanterist/buitenlander. Eerlijk, hoewel de prijzen hier hoog zijn (1½ à 2 x zo duur als in Holland) kiezen we van mijn positie wel leven, maar dat is ook alles.

Verder heb je hier heel transport nodig, afstanden banjak groot, zodat iedereen een middel van vervoer heeft. K. heeft een motor om naar zijn werk te gaan en kunnen wij zijn auto'tje gebruiken (heeft hij juist weer ingeruild voor een grotere in verband met zijn verlof, om er ook eens gezamenlijk mee uit te kunnen! Je ziet hier de gekke oude karens lopen, soms van vóór 1930, en de prijzen zijn nog banjak hoog. Toch bevat het me hier wel: het weet ik nu behoort (zit met pakat sonder badjoe in de caravan te tikken) en ook de winters schijnen redelijk te zijn: ik beklaag jullie daar in die negere dingis!

Jagen nog niet gedaan, niet zo garrang. Visen wel: boloh! Grote knapen: 60 à 100 pound. Dat is pas sport!

CHARLES

ONZE INDISCHE ANTILLANEN WEREN ZICH OP DIVERSE PLAATSEN GEDUCHT. —

Hier zien we te met hun „Mantien Rhythmic“ zorgen voor een TV-uitzending. Als musicerende gasten zijn ze op vele festiviteiten zeer populair. Belangrijker is, dat dit muzikale element dienstbaar is aan het sociale werk van de Indische Vereniging Curaçao. Organiseren, besturen, leiden, ziedaar eigenschappen die de Indische man in ruime mate ontwikkelen moet om de maatschappij waarin hij leeft op gezonde wijze te dienen.

New Yorker Shipscaptain verzeilt in de Oost

Vele families uit ons voormalig Indië droegen „buitenlandse“ namen, die oop weten dat de voorvaders niet uit de Nederlandse gewesten afkomstig waren maar veeleer uit Frankrijk, Duitsland of Italië, waar emigratie nog aansloekelijk bleek. Men emigreerde uit drang naar avontuur, wegens crisisen of doodgewoon om der wille van het dagelijks brood. Soms was er toeval in het spel dat een vreemdeling op Java's kusten landde. We ontdekten dit o.a. bij een noordamerikaans schepschapskapitein met de bijbelse naam van ABIMELECH RIGGS, geboren 15 September 1793 in New York uit Samuel R. en Anna Wallace. Deze Riggs zag dus het levenslicht 17 jaar na de onafhankelijkheidsverklaring, tijdens het bewind van president George Washington en in een periode dat New York een kleine, rustige, laaggeboorde havenplaats was aan de brede Hudson.

Voorvaders. Het staat vast dat de familie Riggs in de U.S.A. een grote bekendheid heeft verworven. In vrijwel elk beroep of ambt komen personen van dit naam voor. Verschillende familiegeschiedenissen zijn verschenen, waarvan het grootste en meest samenvattende door John H. Walliker werd geschreven. Het tweedelig werk heet „Genealogy of the Riggs family, with a number of cognate branches descending from the original Edward through female lines, and many biographical outlines“. (New York 1901).

De beroemde erfelijkheidsonderzoeker Charles B. Davenport vermeldt in zijn werk „Hereditary in relation to eugenics“ (Londen 1912) dat de familie Riggs tot de bekendste en in eugenetisch opzicht voortreffelijkste geslachten der U.S.A. behoort. Hij zegt over genoemde familie: „A large proportion are governed by strong religious convictions and are active in religious thought and work. Many daughters of the family have married Presbyterian ministers and became mothers of ministers themselves“.

Levensloop. In hoeverre bovengenoemde Abimelech Riggs aan al deze eigenschappen voldoet willen we niet beoordelen. Wel zullen we hem vergezellen op al zijn scheepsreizen, eerst vóór de maan, later als leringstrueman en stuurloot in kapiteinsuniform. Hij licht schipbreuk, levert strijd tegen slavenhandels en vaart contrabande naar China. Deze avonturen aangevallen en met verlies van schip en een deel van de bemanning op de kust van Borneo aan land gaat, wort hij een prauw te charteren en Batavis te bereiken. Flinke zeelieden zijn hier graag gewild en spoedig wordt hij aangesteld als kapitein op de schooner „Colonial Trade“, eigenaar A. Perkins, grootste 46 last, (ongeveer 90 bruto register) geregistreerd te Batavis en varend onder de rood-wit-blauwe vlag. Dit speelt zich af in het jaar 1825. Volgens de Almanak van N.O. Indië is Riggs vanaf 1827 opgenomen onder de inwoners van Batavis. Dan gaat het opwaarts. Eerst maakt hij promotie naar het 150 last goet schip „Star“ van Forcettier & Co en enkele

jaren later koopt hij van H. F. Mühlensfeld, koopman te Semarang, de brig „Allen“ groot 71 last.

In die jaren is het als eigenaar-schepschapskapitein exploiteeren van een zeilschip een lucratief bestaan. Over Java lag weliswaar de grote postweg, maar interinsulair en naar buiten was men voor post, passage en goederenvervoer aangewezen op deze zeilschepen, aangezien S.S., K.P.M., alsmede internationale rederijen nog niet bestonden.

We ontleenen uit krantenberichten van 1830: *Schepschapsberichten* — 3 Maart vertrokken van de reede van Batavis — brig Allen, A. Riggs, naar Soerabaja — passagiers de heren D. F. Ervans, echtgenoot en kind, H. H. Lesouge en familie. Afhankelijk van wind en getij duurde de zeilrijd 5 tot 15 dagen.

De laatste rustplaats van Riggs op het oude kerkhof te Oengaran.

Elders uit een *advertentie: Postkantoor Batavis* — wordt ter kennis van het publiek gebracht dat pakketten voor brieven geopend zijn, om te worden verzonden naar: Bencoolen, brig Allen, A. Riggs — de Postmeester P. A. Bijl.

Als Riggs het betrekkelijke alleenrijn moe wordt en hij op een gegeven oogenblik weer het chiniese vaandel aantooft, neemt hij uit Hongkong zijn zamaande echtgenote mee, oorspronkelijk genaamd Liem Tan Nio en vervolgens gedoopt als Elisabeth Susah. Veel later, op 11.X.1849 zal Riggs het huwelijk met de moeder zijner kinderen, zoals het desijds heette, wettig laten voltrekken door de ambtenaar van de Burgerlijke Stand te Salatiga (act. 1849 no. 4).

Riggs koopt nu in Semarang een huis, bezocht zijn landgenoot A. Hudson tot genagvoerder van de „Allen“ en gaat zelf de zaken te land behartigen, daarin bijgestaan door zijn in zekelijk opgevoerde piensere vrouw. We citeren uit het Samarangsch *Advertentie Blad*, gedrukt bij Oliphant & Co, uitgegeven iedereen zaterdag, zijnde de prijs der advertentie een gulden koper per vijf woorden, behalve het zegel voor den lande: *Verkrijgbaar bij A. Riggs & Botten: Chinesische pembers, Champagne, Macaronij, Oostindien, Versche hammen, Inwoners een fraai attestiment damesgoederen.*

In 1834 heeft Riggs zijn schip aan de roden Païne, Stricker & Co verkocht en wordt door hem in het ontwikkelingsgebied Tegal een „Huis van Negocie en Kommissie“ opgericht. V.e vinden hem nu van 1834-44 onder de ingezet. en van deze plaats. Als Riggs ten-

slotte de schapschips op het droge heeft koopt hij een landhuis in het koelste Oengaran, waar hij met vrouw en acht kinderen een vroelig en landelijk bestaan leidt. Dit huis is steeds door één zijner kinderen of kleinkinderen bewoond geworden, bevindt zich nog in goede staat en is momenteel het eigendom van ondergetekende.

Rustplaats. Op 37-jarige leeftijd komt Riggs te overlijden en op het oude kerkhof te Oengaran (dessa Legogari Kidul) wijst een eenvoudige gedenksteen zijn laatste rustplaats aan. Het grafchrift luidt:

HIER RUST

mijn geliefde echtgenoot

A. RIGGS

geboren den 15 September 1793

te New York

Overleden den 8 Maart 1831

te Oengaran.

Zijn echtgenoot overleed 30.VI.1879 te Semarang. Zij ligt op de Alg. Begraafplaats afd. A. no 83 tezamen met haar zoon Thomas Riggs (1843-89) en dochter Susanna Woldard Riggs (1843-1934), beiden ongehuwd.

Nakomelingen.

Hoewel in mannelijke lijn de naam Riggs in Indië is uitgestorven, bleek het na voortgezette naspeuringen dat zijn 6 gebuurde dochters in totaal 35 kinderen bezaten en omstreeks 180 kleinkinderen en verdere nakomelingen, desijds allen in Indië, nu grotendeels gepatriëerd.

Deze dochters zijn:

1. *Elisabeth Gust Riggs* (1831-96) gehuwd Wilhelm Rudolph Christiaan Woldard, postmeester (zoon van Ernst W. en Nelly Susanna von Serlandorff). Acht kinderen.
2. *Harriet Rose Riggs* (1833-94) gehuwd met Jan Hendrik Beer en later met Pierre Henri Nottebaert (1828-78) onderoff. K.N.I.L. Hieruit de families Beer, Mens, Nottebaert, Tietz, Zebener, Vollenweider, Würthle, Clarenbach, Kasselrij, Draaisma (Rinnet M. Draaisma, D.C. 8-vliegtuigbestuurder, onlangs bij Lissabon omgekomen, behoort er toe) Beint, Kooy, Dümpel, Wienenhagen, Leilie, von Grumbkow, Socin en Catalani.
3. *Anna Riggs* (1835-1923) gehuwd Remko Philippus Hendrikus Weiffenbach. Zeven kinderen, waaruit o.a. de families Weiffenbach, Brijnen, Keyser, Valk, Caster Vincher, Beint, Giel, Morran, Welling. (N.B. het was Cape Riggs schepschapschapskapitein W. A. Giel van de „Tjiedlane“, die kortgeleden Tristan da Cunha evacueerde).
4. *Margaret Riggs* (1838-1912) gehuwd met Petrus Augustinus Lammerding en later met Jacobus Hendrikus Bassant. Vier kinderen waaruit o.a. de families Lammerding, Bassant, Meulemans, Färber, Justman en Rengers.
5. *Mary Riggs* (1841-1949) gehuwd met Jan Ferdinand Lammerding. Zeven kinderen waaruit o.a. de families Lammerding en Srinibart.
6. *Adeline Riggs* (1847-1921) gehuwd Bartholomeus Christiaan Lammerding. Drie dochters waaruit o.a. de families Gosenen, Bouman, Cramer en v. d. Zijl. Ook de Aqichgeneraal G. F. V. („Vic“) Gosenen, M.W.O. is één der afstammelingen.

Voor aanvullingen, verbeteringen en informatie betreffende deze talrijke geslachten, die deelgenoot waren in de opkomst, de glansperiode en de neergang van N.O. Indië houdt onze dienst zich gaarne aanbevolen.

DR. G. A. CATALANI

„INGET,MATI“ & „AD PATRES“

Begravenis- en Crematie-Onderneming

Fa. Johs. Ouwejan & Zn.

Opgericht 1924

ROUWKAMERS en

ONTVANGKAMERS

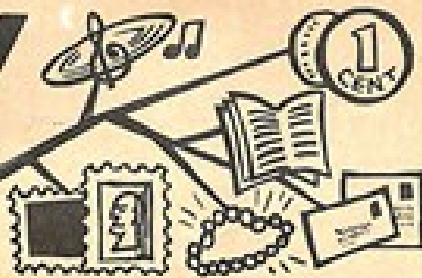
AIRCONDITIONED

Kantoren: Fred. Hendriklaan 7

Den Haag. Tel. 070-356427 (2 lijnen)

HOBBY News

Elke dag komen er nieuwe Hobby-mensen bij, ieder met zijn of haar eigen hobby. De redactie kan het bezwaarden van de brieven, die persoonlijk berichten willen hebben nauwelijks aan. Daarom s.v.p. maar bij, jullie krijgen binnenkort bericht.

Degenen die ons wat railmaterieel toestuuden, zoals: postzegels, suikerzakjes, sigarenbandjes, kruisnietzegels, enz., onze hartelijke dank hiervoor.

Wie er nog wat „over“ heeft geve dit alsnog op of rende het direct aan HOBBY NEWS. Het komt alles ten goede aan de vele vele hobby-vrienden en vriendeninnen, die dan door ruiling hun verzameling weer kunnen uitbreiden.

POSTZEGELS. — Alle postzegelverzamelaars kunnen thans tot ruiling van hun zegels overgaan door gebruik te maken van de afdeling RUIL-ORTEFEUILLE van HOBBY NEWS. Velen onder U maken hiervan reeds een dankbaar gebruik. Geef U dus hiervoor op; ook beginners kunnen meedoen. — HOBBY NEWS verstrekt aan alle belangstellenden de nodige inlichtingen. Denk echter steeds om de antwoordepostzegels! Voorwaarde der deelneming is, dat men TONG-TONG ABONNEE moet zijn. Indien mogelijk ruilen er in de toekomst nieuwe zegels in het loot besproken worden.

MUNTEN (OUD EN NIEUW). — Een onzer hobby-vrienden zit in hoge nood en ziet zich genoodzaakt zijn unieke munteverzameling op te doeken. De oudste munten zijn uit het Hindoe-tijperk; verder oude Chinese, Indische, Franse, Engelse, Duitse, Spaanse, Roemeense, Oostenrijks, Russische en vele andere munten uit andere landen. De oudste Europese munten zijn uit de tijd van Karel de Grote uit de Kruistochten, uit de jaren ± 850 en verder uit de jaren 1100, 1400, 1500, 1600, 1700, 1800, 1900 en daarna. Totaal gewicht deze munten is ± 4 kg. Gegadigden voor deze unieke verzameling ontvangen op verzoek het adres van deze verzamelaar. Antwoordegel indienen s.v.p.

MILITAIRE INSIGNES EN DECORATIES. Een hobby-man uit Den Haag zoekt hobbygenoten, die als O.V.W.-er in Indië dienden en die misschien nog in het bezit zijn van badges en mouwemblemten, die aldair door het KNIL, O.V.W. en dienstplichtigen werden gedragen. Degenen onder U, die deze emblemen, badges, enz. nog hebben er niets mee doen, willen die zich dan met HOBBY NEWS in verbinding stellen? Wie onder U heeft verstand van al deze voorwerpen, d.w.z. wie weet bij welk onderdeel een bepaald embleem of badge gedragen werd? Gaarne hulp hierin. Van de ± 200 badges kunnen er maar ± 10 thuisgebracht worden. Noch bij het Departement van Defensie noch bij het Ned. Legat Museum schijnt men over voldoende gegevens te beschikken. Daarom dus gaarne uw hulp.

WAARDEPUNTEN. — Een hobby-vriend(in) in Rotterdam heeft 900 D.E.-punten in ruil voor 2150 Van Nelle-punten. Wie voelt hier-

voor wat? Verder heeft zij K.E.S.-zegels in ruil voor Animo-zegels.

A.H.-ZEGELS. — Een hobby-vriend(in) in Den Haag zoekt contact met huisvrouwen omgeving Valkenbosplein, die bij Albert Heijn kopen en geen zegels sparen, zodat zij die kan overnemen. Wie onder U?

LUCIFERSMERKEN. — Wie ruilt lucifersmerken 1:1? Alleen onbeschadigde komen voor ruiling in aanmerking.

PAPIERGELD JAPANESE BEZETTING. — Een verzamelaar heeft nog dubbele exemplaren nieuw papiergeld Japane bezetting van: 1, 5 en 10 cent. Ruilen tegen ander papiergeld of munten.

BLUE BAND WOL. — Een verzamelaars heeft nog Blue Band wol-punten, die zij wil ruilen tegen: postzegels of suikerzakjes of sigarenbandjes 1:1.

TEGELS. — Een verzamelaars uit Voorburg zoekt nog enkele gebakken en geglazuurde vierkante tegels met het stadswapen erop. Haar ontbreken: Deventer, Delft, Voorburg, Napels (Italië), Magelang en Slidrecht. Wie kan haar hiernaas helpen? Voor zover ze weet is de prijs per stuk ongeveer f 2,75.

DIVERSEN:

Complete serie plaatjes Capt. Grant Havana achter de Kink, in ruil voor 144 Hille-punten. Wie ruilt ± 3800 Van Nelle-punten tegen Klok-zegels?

Wie ruilt 400 D.E.-punten tegen 800 Colp-punten?

Wie ruilt 1600 Kwatta-soldaatjes en 1000 D.E.-bonnen tegen complete foto-voegel-album Rixla of andere?

Wie postzegels heeft met afbeeldingen van dieren, bloemen of planten, krijgt betaalde aantal terug van Nederland en Overzeese Gebiedsdeelen.

Hoornrijers-scherpplaatjes, Full Speed-dierenplaatjes, Captain Grant-plaatjes en album Op de Lange Deining. Postzegelalbum met inhoud. Dit alles in ruil voor foto's van vliegtuigen, schepen en auto's en leden van het Koninklijk Huis en filmsterren (geen knipsels). ± 1000 postzegels (buitenland in ruil voor ansichten met postzantste kerstinterieurs, drie postzegels voor één kaart.

Welke TONG-TONG-nissen, die bij grote instellingen werken, kunnen HOBBY NEWS helpen aan suikerzakjes? Dubbele geeft niets; die kan men weer ruilen. De vele verzamelaars kunnen dan weer naar hartelust ruilen. Bij voorbaat dank.

Zet bij correspondentie steeds Uw hobby of registratienummer op de linkerbovenhoek van de envelop en in Uw brief. Sluit steeds een postzegel voor antwoord in Uw brief en adresseer alles aan:

„HOBBY NEWS“ - POSTBUS 8006,
DEN HAAG-Z.

HOBBI-SORBIT

PRAMBANAN

Prof. Bernet Krumpers, gewozen Hoofd van de Oudheidkundige Dienst in Indië, hield op 26 januari j.l. voor de Indische Culturele Kring „Tong-Tong“ een boeiende en leerzame causerie met fraaie kleurendia's over de opbouw van de voor ons zo bekende boeddhistische en hindoe-tempels in Midden- en Oost-Java. De meeste tjandi's liet men na opbouw in ruïneale vorm staan. De grote Prambanan-tempel werd echter helemaal gereconstrueerd in de oorspronkelijke vorm. Een werk dat vele jaren van foete aanpak, maar ook van miniatuur geduldwerk vergde van een kleine groep toegewijde Nederlanders en Indonesiërs. Het resultaat is een machtig bouwwerk van bijna 30 meter hoog. Symbool voor rustig, weloverwogen doorzettingsvermogen die steen-voorsteen leidt tot een groots kunstwerk. Het is opvallend, dat het steeds dezelfde leen van trouwe leden is die, weer en wind trotserend, de Kringavonden bijwoont! En dat terwijl het actieve Kringbestuur steeds weer kans ziet unieke voordrachten, lezingen en tentoonstellingen te organiseren. De prachtige kleurendia's over Egypte, de tonnelvoordracht van Haug Sachs, causerie van Friedericy en Johan Fabricius en de tentoonstelling van schilderijen en beeldhouwwerken van amateurs! Je vraagt je af waar de andere leden blijven, en waarom zijn er maar een 200 leden in heel Den Haag? Het schijnt dat maar weinig mensen het symbool van Prambanan verstaan...

B.

Waar tevredenheid hangt niet af van wat wij hebben; een ton wat groot genoeg voor Dio-genes; een wereld niet groot genoeg voor Alexander.

C. C. Colton.

Radio BOLLAND

Stationsweg 143 - Telefoon 601703
DEN HAAG

Het special adres voor

**Krontjong- en
Cowboy-Toppers**

Wij hebben ook een spec. afd. voor
TECHNISCH SPEELGOED
o.a. Mirklin — Fleischmann — etc.

GAAT HET OM UW OGEN?
ga naar

Lilian

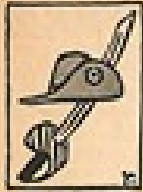
v/h J. H. GOLDBERG Sarabaya,
Overtoorn 133, Amsterdam, Tel. 89157
Voor Ziektefondst. van 50-40% korting

Nog altijd is

Jos van Arcken

(v/h Eijndyk, Burea)

aan van Meerderevoort 320
VOOR ELKE SERVICE
op geb. d van
HORLOGES en JUWELEN

Djambi 1904

Zij hadden al dagenlang gelepen. Een patrouille van 20 man onder luitenant Hildebrand met mijn vader (pietjong sergeantje van 19 jaar) als zijn rechterhand, achtervolgde hardnekkig een bende Djahats onder aanvoering van een beruchte, langgerochte leider.

De colonne behoorde tot het detachement Djambi van het garnizoensbataljon Palembang. Zij droegen blaauw-katoenen uniformen en een grof soet panamahoedje (particulier aangezicht; gebrek te veld werd eegluikend toegestaan) met witte slobkousen. Het was het overgangsstadium van het blaauw-serge met helm naar het grijsgroen en bamboehoed. De bewapening bestond uit de lange M-93 met bajonet.

De brigade zat de bende gloeiend heet op de hielen. Eerds verscheidene keren waren de rebellen op het nippertje ontwaagd. Maar toen de troep opens vanuit de oerwoud op een aar-laten lading stroomde, wisten ze dat ze eindelijk best hadden.

De lading lag op een lichte glooiing en was ontsaamd door omgekapt boomstammen en stronken. Middenin stond een eenvoudig geboekhuis op palen en daarin bevonden zich de bendeleider en zes of zeven tarwanten. Onmiddellijk werd het huis omsingeld.

De Djambiers, die in het bezit waren van enkele voeladers, openden het vuur.

De patrouille attaqueerde in twee groepen en na een kort vuurgevecht overvelden drie rebellen, waaronder de bendeleider. De rest vluchte het bos in. De brigade had geen verliezen.

Na de schermsewing werd het huis doorzocht en de omgeving afgeperd naar mogelijke ongerechtigheden.

Mijn vader stond midden op de lading de onttek te verkennen. Plotseling zag hij de Javaanse hoornblazer, die vlak bij hem was, naar een boomstomp wijzen en boorde diens waarschuwingkreet: „Awis, Serjan, ada moesoeh!“ In één flits zag mijn vader het ook: Een bos verwarde haren en de troep van een voelader, die dreigend op hem was gericht. Hij legde bliksemnel aan en schoot. De belager vloog overvloedig en was spoedig in de rimboe verdwenen.

In Djambi (hoofdplaats van het gewest Djambi) teruggekeerd, ging mijn vader op een dag een kijkje nemen bij de gevangenis, die vlak naast de cantine stond. Het viel hem op, dat achter de draadversperring één van de gevangenen — wiens likskarn verboden was — hem schuw glimlachend gadesloog.

De volgende dag gaf een Javaanse schildwacht opheldering.

De gevangene had mijn vader bekend en bleek het schietlustige bendeleid te zijn. Het schot uit de M-93 had zijn elleboog verbrijzeld. Toen hij het niet meer kon handlen van de pijn meldde hij zich en werd, na behandeld te zijn, gevangen gezet.

Aan de schildwacht vertelde hij het hele geval en voegde eraan toe: „Kalus itoe toean tida pasang doctoe, dia tantes soedah mati!“

Toen hij er weer de gelegenheid voor had, riep mijn vader de Djambier naar de kant, gaf hem een sigaret en maakte een praatje.

Het was een narrow escape.... voor beiden.

tijgers door het bos naar andere dorpen, waar zij weer de menselijke vorm aannamen en om nachtvreterij vroegen. In de nacht, als tijgers, overvielen zij de slapenden en verlooden hun harten, want alleen hierdoor konden zij hun ilmo, hun magische krachten behouden. Deze tijgers mensen besaten ook allen weer geen graal in de bovenlip. Werd geen nachtvreterij verloerd, omdat men aan dat gemis hun ware aard herkende, dan werd het betrokken dorp geterroriseerd door man-eaters, de hele vesting vernietigd en ernt moesten talrijke slacht-offers vallen, alvorens weer de normale toestanden terugkeerden. Het slachtoffer, dat werd gedood tijdens het verlenen van nacht-asyl, was steeds een jonge maagd en men wist nooit van te voren, of zulk een meisje zou worden gedood, of dat de tijndakoe de volgende morgen dit nachtvreterij zou belonen met goet.

De „varken-tijndakoes“ hadden het natuurlijk gemist op de landbouwgrassen en het was niet mogelijk hen onschadelijk te maken door vergif of de andere gebruikelijke middelen. Ook zij waren kambaar door het gemis van de graal in de bovenlip, terwijl zij, ter onderscheiding van de tijgers mensen, allen het haar lang en los droegen, ook de vrouwen. Merkwaardig is nu, dat men de deperdaties kon afkopen, door hun een deel van de oogst af te staan. Zoals men ziet, een regelrechte Amerikaanse „racket“ met een magisch tintje, een bewijs te meer, dat er feitelijk niets nieuws onder de zon is.

Een machtige doekoen heeft aan de op deze dorpen rustende vloek, het gevolg van geplegde bloedschande, een eind kunnen maken. Men vindt in deze dorpen thans dus geen geulore orang-tjindakoe aan, ook al blijft de bevolking nog steeds in een min of meer kwade trek staan, welke tot gevolg heeft, dat men niet buiten de negari trouwt, wat anders juist voorschrijft is. In de jaren vlak na de eerste wereldoorlog, gaven de jonge mannen er dan ook meestal de voorkeur aan, om weg te trekken naar steden en daar te trouwen, omdat de meisjes daar minder kietkeurig waren of niet op de hoogte van hun ware afkomst. Op oudere leeftijd kwamen zij in de regel weer terug en brachten door hun kinderen weer nieuw bloed in de negari.

In de bovenlanden van de residentie Palembang, ligt op de helling van de vulkaan Dem-

po een dorpje, Talang Pisang, waarvan de bewoners vroeger allen tijgers mensen zijn geweest, ook al weer behept met hetzelfde kietkeulen. Doch deze mensen vielen andere mensen niet lastig, zolang men hen maar met rust liet. Zij verkeerden ook op normale wijze met de bewoners van andere dorpen, hielden zelfs met de meisjes daaruit. Ook hier schijnt een vloek de oerzaak te zijn geweest van het worden tot tijgers mensen en ook hier schijnt een machtige doekoen hen van die vloek te hebben verlost.

J. C. H.

(wordt vervolgd)

¹⁾ West-Afrika: BUTT THOMPSON. West-African secret societies. 1929.

Nigeria: Dr. PAUL JULIEN. Kampvuurlangt de evenaar. Hooftstukken X en XII.

Belg. Congo: T. ALEX BARNES. The Wonderland of Eastern Congo. J. JAK S. C. J. De falvaardemmen uit het land der Babali.

„De Natuur“, 2e kw. 1942, pg. 29. SIR H. H. JOHNSTON. Georg Grenfell and the Congo.

West-Afrika & Congo; Buena; Austr.; Canada: JUBA KENNERLY. The Terror of the Leoparden. Nr. 339 van de „Avon Pocket Books“ 1931. Avon Publ. Co., Inc. New York.

Kenya: Dr. L. S. B. LEAHY. Defeating Mau-Mau. Methuen 1934. IONE LEIGH. In the shadow of the Mau-Mau. W. H. Allen 1934.

²⁾ Tanganyika: ATTILIO GATTI. Tam-Tam in de nacht. Hooftst. V. TIME. 31 mei 1934. Vermelding van een recente opleving, als gevolg van Mau-Mau propaganda en terreur.

Limerick

*There was a young Lady of Niger
Who smiled at the rode on a tiger;
They returned from the ride
With the Lady inside,
And she smelt on the face of the tiger!*

(Cosmo Monkhouse)

„FISCUS“

Uw Aangifte-biljet vraagt weer uw aandacht.

Ondeskundige invulling hiervan kan U geld kosten. Laat U derhalve bij het aangeven van uw inkomsten- en/of vermogensbelasting door een deskundige bijstaan.

De belastingmedewerker van „Tong-Tong“ zal U hierbij tegen billijke vergoeding gaarne van advies dienen.

M. C. de Pour, Moerweg 456, den Haag, Telefoon 32 41 75

INDONESISCH JONG ECHTPAAR zonder kinderen, waarvan man regelmatig op reis, wonende in Duitsland (Bad Neuenahr) zoekt serieuze Indische Dame 28-40 jaar, voor

Hulp in de huishouding/gezelschapsdame

Huis van Negotie en goed kunnende koken
Vie vinden hem nu ingebreke van deze
HULP IN DE HUISHOUDING/GEZELSCHAPSDAME
OPGAVE GONDITEE ONDIR NO. 1913

(vervolg van pag. 6)

Zeer persoonlijke indrukken nopens Negervraagstukken

is — per infiltratie ontstaan. Door *ten high yellow*, gelig, malatromrechtbaar. Waarna..... ch..... vanzelf de busperceelen plus de hele straat en vervolgens het ganse stadscomplex leeg kwam te staan. Om dit thans uitputtende (ongezonde) volgepakte stadsdeel te worden en met eigen ongeschreven gemeenteroedelingen en..... adst.

Men moet n.l. wel beseffen, dat de controverse vanzelfsprekend dieper ingrijpt dan puse de huidskleur. Zo geeft de ex-Afrikaan nu eenmaal weinig om zijn haai, dat hij uirwoort en zelden opknapt, met gevolg dat zo'n woonwijk zomet vervuult dan toch vtrvloort raakt. Na een paar weken kon ik — en kan zender — vanuit de wagen prompt zien wanneer we door een colored gedeelte gingen. Om te beginnen het gesmachtige onkruid, dat de bewoners van staatswegge verondersteld worden zelf in toom te houden, en dat dien in (ver)neg(er)de-districten jolig tieret. En als zodanig een raciaal kenmerk van die „ghetoes“ vormt. Nu zal er nooit-gewent-zijnde tegenwerpen, dat die menages te arm en te ooperlijk dom gehouden zijn om 'op zulke uiterlijkheden te letten. Okay, buddy, daar zit wat in, maar als voor de (haveloos) deur en het (in mekaar zakkende) voorspoortaal een sleet van een wagen staat, dan gaat Uw verweer niet meer ZO hoog op...

Nu bestaat „Amerika“ niet. Zomin als de veelrijpige Indo of de phlegmatieke Engelsman of de wufte Francaise of de van alles aanpakkende, dollardorstige Yank. Om te beginnen zijn er alvast twee Amerikaanse stromingen: de noorderlingen oftrwel de de Yankoes in racistische zin en de Southerners, door eenzogenoemde „onderwopen“ in de, momenteel jubilerende, burgeroorlog, welke de zuidelingen liever noemen: de War between the States. Deze (politieke) partijen zijn zicthbaar gescheiden door de Ohio-rivier en psychisch door de bewaare en beruchte Mason & Dixon Line. (H.H.M. & D. waren hoegenaamd geen negro beaters maar landmeters van 13 in een dozijn, wier naam blootovervallig in deze, door hen ambtelijk getekende, demarcatielijn versterkt bleef). Kentucky, dat me toeristisch buitengewoon bevalen is, is zo'n border- of grens-staat. De overgang heb ik aan de donstige live gevoeld — Cincinnati, Ohio, net erboven, is duits, d.w.v. bewoond door Deutsch-Amerikaner, waar de drank automatisch bier is. Al 100 km verderop essender kon ik niet aan een glaasje pils komen: awfal Yankee stuff, aier got it. Laten we dus nooit generaliseren doch doen als... de Amerikanen zelf. Bij kennis-making bijv. aan boord meeren vragen: Which State? (tenzij je het al hoort) waarna elk American citizen prompt weet in welk vakje van het sociaal-raciaal columbarium ofwel de maatschappelijke duivenstal hij de ander psychisch moet onderboogen.

Nog iets, waarin de USA van andere dubbelzinnige of koloniale centra afwijkt: men kent en erkent er geen halfbloeden, mestiezen, sengan, kruislingen althans niet uit negers. Houdt de Beuziliaan velerlei schakeringen in het oog van quadronen en octocoonen tot creool en ten leste near-white, de Amerikaanse samenleving rekent ook de halfbreed of mulat tot het zwarte milieu. Wel mogelijk omdat men er in de rasknoep raakte met al die Porto-Ricanen (die als werkkrachten weer onder de negers komen) die voor wit doorgaan maar negroïde kenmerken vertonen, heeft men rotsair het, op het New Yorkse gemeenschap, invallen van of W. of C. op schier alle formaliteiten afgeschaft. Mijn moon is met een Amerikaanse getrouwd en op diens vintmaand Southern trouwboekje staat haast

onder nummer satoc: W. Hoe „dit“ men tot averechte gevolgsrekkingen kan komen, blijke uit dit voorval: — een aangeroude rans van onze jongen zei me zo terloops over huishoudelijke dingen babbelend: O, we do love colored people! De volgende dag bleek, dat zij bedoelde: „we hebben liever gekleurde maids dan witte werksters, z.g. onvragende huisvrouw, die sacvol haar baboes aan de gang weet te houden en geen \$ 2 per uur scoort voor liters koffie drinken en meubel-maaien inplaats van behoorlijk iformen en wrijven.

G. DE JONG

*J Deze Negro heeft dan nóg een slag voor op de „Kentuckie Hillbillies“, die men ook zo graag uit de wit bewoende wijken houdt omdat ze zo onverschillig leven, en die zelfs geen keurige steds hebben, maar verwaarloosde sammelkasten. Deze Kentuckians zijn blank. Ik heb Negers gekend met een verwaarloosd haai en een prachtig opgepoette „slee“. Deze wagen is hun geluk in hun leven, waar ze halve dagen in leven. Ik mag ze graag. Ook heb ik in Caracas Negers opgezocht in „Kant-en-klaar“, die er onmenselijk uitzien, maar zo prachtig onderhouden dat een gepare Hollandse huisvrouw het niet verbeteren zou. Ook zijn er Negers als Ralph Bunche en de eerste Amerikaanse Minister Wamur, die corrier en beschaafder leven dan miljoenen blanken. Alle misverstanden ontstaan door het si gemakkelijik generale definitives maken — wat bekriempen menen graag doen. — T. R.

(Vervolg en slot in het volgende nummer)

Luxe verhuur

2CV — VW

A.R. Verzekering
Voordelige tarieven

Garage „Wodan“

Nieuwe Luchtwagenen 12
Aankomsten - Telefoon 21464

Bij „MAISON MARNELLI“

v/h Maison „Marie Antoinette“ — Soerabaia
Frankenstraat 12 — Den Haag — Telefoon 54 23 70

vindt U een prachtcollectie van de meest

moderne voorjaars- en zomercostumes

Indien U dit wenst, komen wij ook bij U (in Den Haag en omstreken)

PIEKERANS VAN EEN STRAATSLIJPER

deel I en II door TIALIE ROBINSON

Rechtstreeks verkrijgbaar bij **TONG TONG**

Pr. Mauritslaan 30, Den Haag

of wat nóg gemakkelijker is: wanneer U ons het verschuldigde bedrag (fl. 2,50 voor deel I en fl. 3,50 voor deel II) gireet, krijgt U

POSTBUS 8006,
AG-Z,
HOBBE SOB.AT

FORTEIJN & CO.

v/h in Djeerje

Viamingstraat 5, Den Haag
Telefoon 11.66.77

HORLOGES

Pontiac - Mido - Prisma

Vervolmaak uw rijstgerechten, vlees- en visschotel met de pittige Knorr kerriesaus. Verrukkelijk en praktisch: kant en klaar in 5 minuten. 65 ct

adverteer
in Tong Tong

HUISJE TE KOOP

MALAGA, Spanje. 5 kamers, badkamer, 2 W.C.'s, terras, balkon, uitzicht.

PRISJ: f 18.000.—

Brieven: Trinsche, Calle Madre Dios 18-20, Malaga, Spanje.

Journalistieke Totems en Bonzen

noelstuk meer geschreven, maar ik heb gemeend ook geen toelustuk van mijn hand te laten opvoeren, dat ik reeds geschreven had".

Mouton af.

Tot zover Jan Fabricius. Ik behoef daar niets aan toe te voegen. Ik ben er natuurlijk niet bij geweest. Maar wel bemerkte ik al heel gauw, dat daar een soot van Herkules gekomen was, om „juis te houden" in de genie der tevoren, onder Piemp, Stork (D.W.) en Mouton, zo leering de schijn ophoudende houten-banieren-dagbladonderneming, die de Haage „Nieuwe Courant" was.

Ik zal niet zeggen, dat Jan Fabricius feilloos was. Ook hij vergiste zich wel eens. Maar - en dat was merkwaardig - zelfs zijn vergissingen haarden altijd heil, want het bruisend enthousiasme, het - om een verleden beeld te gebruiken - jeugdig vuur, het „feu sacré", dat erachter zat, maakte ze tot iets groots en goeds, zoals een misstap soms het gelast meer vrouw verdedelen kan...

Trouwens, de vergissing had nooit een lang leven. Want deze man zag er helemaal geen been in, om op een eenmaal genomen besluit terug te komen, wanneer hij een verkeerd resultaat ervan zag. Niemand had hartgrondiger dan hij maling aan het „qu'en dira-t-on?" Zijn enig doel was, de onderneming waaraan hij zich gegeven had, omhoog te sturen in een minimum van tijd.

Alles wat hij ondernam, alles wat hij wilde, alles wat die wonderbare practikerel ze en dromik en dacht en droomde, het moest altijd in een minimum van tijd. En toch... en toch... heb ik nooit een ander scheppend mens gekend, die zoveel tijd weg gegeven had als hij, aan wie hem interessenden, en zo gemoedelijk het ervan nemen kon, om nu eens goed met je te praten.

En tegenover zijn enkele vergissingen, die hem zo heerlijk stampelden tot mens onder de mensen, stonden twintig keer zoveel geniale zinnen, verbeteringen, geconspiceerd en uitgevoerd in een minimum van tijd, en schreden in de goede richting.

En ikkel voorbeeld uit mijn persoonlijke ervaring: Op een middag, het was een woensdag, sprak ik hem zo terloops over mijn woensdooien om 's maandags een apart sport-bijvoegsel bij de kraan te maken. Sceller dan ik het vertellen kon, had hij et ingezien, dat er niets dan belangrijke voordelen en geen enkel bezwaar verboden waren aan de verwerenlijking van dat idee. Alleen technisch zat er nogal aardig wat aan vast. In minder dan een kwartier tijd had ik mijn sportbijvoegsel, tweemaal zo groot en tienmaal zo mooi als ik

het in mijn verbeelding had gezien. 's Maandags daarop verscheen het eerste nummer, dat De Nieuwe Courant met één slag, althans op sportgebied, plaatste aan de spits van alle grote dagbladen van Noord- en Zuid-Nederland. Zo was Fabricius de zakenman.

En ongetwijfeld zou zijn blad De Nieuwe Courant gëndigd zijn met Het Vaderland, zijn enige Haage concurrent, in de grond te boren en de grote Nieuwe Rotterdamse Courant op te stekken, in plaats van het omgekeerde, dat gebeurd is toen hij niet meer in de hres stond om het te kraken, - ongetwijfeld, indien het hartelooze, domme sponingwerk der klik die hem haatte - haatte uit afgaat om zijn darf en crafthandeljkheid - niet achter zijn rug en onder de grond van zijn voeten, steekten en geniepig en lijdelijk had afgebroken wat hij opbouwde.

De onvermijdelijke titanische botsing tussen die alleen over zijn fenomenale werkkracht, over zijn herten en zijn uitvalte beschikkende David van 'n Fabricius en Slijmering-Goliath, stek door de macht van et groot kapitaal, die botsing had niet plaats.

(wordt vervolgd)

Speciale Levensverzekeringstarieven voor Ambtenaren

Assurantie-kantoor „Meer en Bosch"

Kantoor: Parkstraat 6, Den Haag
Telefoon 68962/1 202

Privé: Pinksterbloemlein 25, Den Haag
Telefoon 36082 tot 9.45 uur v.m.

COGNAC
Bisquit

*** V.S.O.P

La marque du connaisseur

Voor de Handel Lelzars & Zoon, Amsterdam

EEN NIEUWE LAMP
NOOIG ? ?

... draai er een **IPLENDOD** lamp in

N.V. Splendor Gloeilampenfabrieken - Nijmegen

GEVRAAGD

Voor nog enkele „open" provincies:

serieuze gegadigden

(bijv. wasseng-keltingen), die op interessante commissiebasis, prima huis-houdtrantiel in hun keltingen willen meenemen. Dit is 100 persón business via, vóór en dóór hangta kita, die een behoorlijke verdienste biedt. Borgstelling tida perloe, wél go-getters.

Brieven met vermelding van beccid rajon en verzoekers om kontragan onder No. 1306.

Asthma-Bronchitis patiënten

U kunt direct verlichting en zelfs veelal genezing vinden door aanschaffing van de

„CHEMO"

Handverstuiver

Fijne verstuiving
Onbreukbare, Lichtgewicht-
de Medicijnhouder.

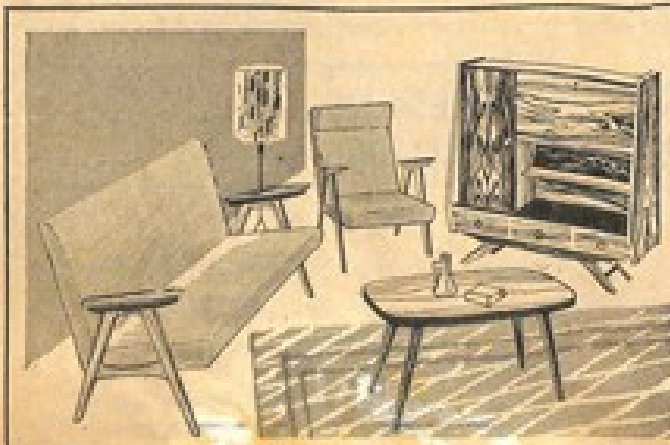
Ook in **ELECTRISCHE**
UITVOERING verkrijgbaar
voor zware patiënten!

Vraagt inlichtingen bij:

CHEMO-PHARMACIA H.O.

(Dir. Th. E. Boudin)

FRED. HENDRIKPLEIN 6,
DEN HAAG, Telefoon 070-33.26.47

De stand is 2-0 in ons voordeel . . .

11-0 prima]kwaliteit

12-0 lage prijzen

Dit royale 3-zits bankstel in strotzak, met hoge en lage fauteuil, stof naar keuze slechts | 310.-

Bijpassende salontafel [vanelTM] | 42.50

Bergmeubel, groot aantal modellen reeds vanaf | 99.50

drie maanden rentevrij, natuurlijk] bij:

JAN RIJPSTRA N.V.

complete woonoprichting - decor-bere-kiesbedrijding-
borden en elektrische huishoudelijke apparaten

de constant reboequastraat 5-19 - den haag - telef. 333577

Voor abonnees:
f 3,50 per 3 regels,
elke regel meer, één
pop meer.

Voor niet-abonnees:
dubbel tarief. Alleen
bij vooruitbetaling.

„FAUZIA”. Pedicure en Nagelverzorging.
Bronkhorst 19c, Romerdan 25. Tel. 75142.
Behandeling liefst na afspraak.

LUCIFERSMERKEN. — Wie verkoopt voor
goede prijs zijn oude verzameling aan ver-
zamelaar? Brieven No. 1509.

Magletons SANTEN!

Wederverkopers/Winkeliers gevraagd in Har-
derwijk - Zutphen - Drenthe - Limburg. Dis-
tributeur: L. A. Langens, Yskelderlaan 7,
Doorn.

ADRESSEN GEVRAAGD van: Mrj.Pack v.d.
Meul (en), ex. last. Pastoor Bandoeng; Mien
Mentink en Aes Schuur (P.&T. Land-Soe-
bang); Olga Berger-Turpijn (Soekaboemi);
Hennie Nierop (Soerabaja); Paula Schwartz
(Bandoeng); mevr. Reinecke (Soekaboemi).
Brieven No. 1511.

THE H. v. SOEST, Keizerskracht 505, Am-
sterdam, KOOPT BOEKEN OVER INDIE
(overvrijwillig welke taal en onderwerp).

De TOEKANG PIDJIT voor Vlaandingen is:
Rudolf an Haack (Si Dolph), Joh. de Wint-
straat 50b, tel. 01898-3350.

GEZOCHT Indische oostanten, organen,
tijdschriften o.a. drukwerk, foto's, ansichten,
zowel in Ind(onesië) als in Nederland ver-
schenen, voor- en vooral naoorlogs. Mrj. J. S.
M. de Jong, Laan v. Meendervoort 420, Den
Haag, Tel. 331700.

SAN REMO samen met MATA HARI
2 tot 6 pers. appartem. suite, op zee. Ind. vld
Broek-Kraemer of Lenting C.P. 227 San Re-
mo. Voor en nazie, en lang verb. voordelig
wonen.

FAM. A. WEBER, Scheveningen, thans ge-
emigreerd naar Los Angeles, wenst familie-
leden en vrienden een goed verblijf. Wegens
omstandigheden geen gelegenheid gehad voor
een persoonlijk afscheid.

GEVLAAGD: Twee houten Bali-koppen.
Brieven onder No. 1512.

THE BLACK JEWELS, zijn gezegen op alle
leesten te spelen. Bezetting: solo, bas, slag-
gitarist en drums. Voor inlichtingen: Adams
van Schellernstraat 33, Voorburg, Telefoon
72 20 01.

HOROSC. f 10.— Voorp. f 1.50 Droomb.
met voorwoord v.d. bok. parapsycholoog, wijlen
Dr. K. H. E. de Jong, f 2.— en f 1.50
Mr. MAX (Mishka Mestér), Galilèestraat 187
Den Haag, Tel. 59 33 37. Consult v. 3-5 en
7-9 u.

VAC. WONINGRUIL, 2 wk. per 21 juli-
18 aug. Aangeb.: 4 k. ben. flat te Bergen op
Zoom (Ned. Br.) 5 min. gaans v. bus en bus,
3-6 sl.pl. GEVR. W. aan Zee, 4-5 sl.pl., met
douche. Brieven No. 1513.

Dame, alleen, herenhuis in Binnesteek bewo-
nend, zoekt MEDEBEWOONSTER m. eigen
inkomen, die, voor bewoning van twee kamers,
voor haar kan koken en lichte huishoud. be-
zigdheden kan verrichten. Werkster aanwezig.
Brieven onder 1517.

Jonge Indische SPORTMASSEUR in Den
Haag, stelt zich beschikbaar voor massage.
Brieven No. 1518.

AANGEBODEN: ZIT-SLAAPK, met vol pen-
sion, kl. was, douche aan alleent. Ind. meisje
b.h.h. bij Ind./Holl. fam. z.k. te Amsterdam,
Stadiech. part. f 35.- p.w. Br. no. 1510.

KOFFERVISSEN leuk voor schmerklampjes
f 12.50 en f 15.—, MATA BLAK manchet-
knopen, oordopjes, ringen, kettingen, vanaf
f 3.75.

Oostertje Kanot „AURORA”, Anna Paulowna-
str. No. 3, Den Haag, Tel. 60 21 02.

WELKE ALLEENST. DAME is gezegen
m.o.c., intenz. de huisvrouw te vervangen
en toezicht te houden op 8-jar. schoolgaand
meisje te Papendrecht. Brieven No. 1514.

IND. JONGE MAN zoekt v. direct in Am-
sterd.-Zd. bij Ind. fam. ruime gem. kamer
met kost, (liefst met eigen was- en kookgel.).
Brieven aan: Esterstraat 175, Haarlem, Tel.
02500-50167.

AMSTERDAM, Gevraagd gepens. voor halve
dagen voor administratief en boekhoudkundig
werk. Diplomas niet nodig. Salaris ± f 250.
Brieven No. 1516.

AANGEBODEN: Gem. Kabinet, Centrum
Den Haag, bij Ind. fam. m. voll. pension,
voor direct. Radio, T.V. en tel. aanwezig.
Telefoneren 070-111571.

WIE

wil als kleine bijverdienste kelder
en archief van TONG TONG helpen
opruimen en ordenen?
Zich persoonlijk te melden op werkdag-
gen (dus niet op zaterdag) van 10-11
en van 14-15 uur.

Adverteer in TONG-TONG

*U bereikt ruim tien duizend gezinnen die vast abonnee
zijn en minstens tien duizend mee-lezende gezinnen. Alle
apart met U verbonden door oude banden van begrip
en vriendschap. Onze lezers zitten in de hoogste toppen,
in de breedste niveaus, in zakenkringen in alle wereld-
delen. Adverteren in Tong-Tong geeft U de beste kans
op succes.*

VREDESTEIN

HAAGWEG 128

LOOSDUINEN

BIEDT PASSEND WERK AAN MANNELIJKE GEREPATRIEERDE
NEDERLANDERS TOT CIRCA 50 JAAR. — IN EEN DAGDIENST

- De te verrichten werkzaamheden bestaan uit lichte, nauwkeurige handarbeid in een van onze ruime fabriekshallen.
- Interessant en verantwoordelijk werk.
- Gebleken is, dat ook hoofdarbeiders in deze werkzaamheden voldoening vinden.
- Reeds werd een aanzienlijk aantal gepatrieerden te werk gesteld en zij voelden zich bij ons thuis.
- Indien U zonder emplooi bent, of geen bevrediging vindt in uw huidige werkkring, komt U zich tot ons wenden, om ingelicht te worden omtrent de aard van de werkzaamheden almede de beloning daarvan.

U hebt hiertoe de gelegenheid dagelijks van 9—12 en van 2—5 uur, behalve zaterdag. (Buslijn 26 stopt voor het bedrijf.)

Mocht het U overdag niet schikken, dan zijn wij gaarne bereid U in de avonden te ontvangen, evenwel na telefonische afspraak. (Telefoon 325860, toestel 4de.)

PROEFT HET ER IS GEEN BETERE!

MAKES, SIDDING DAN ASIN
Verrijkt met de meeste belangrijke zouten
over het gehele land en bij
VANKAKAWAT
Dr. Augustijnlaan 49 - Rijswijk (Z.-H.)
Telefoon 994032

JONG BLIJVEN

en van het leven genieten
met al uw energie

Ook u - of u nu man of vrouw bent - zal zich jonger, vitaler en gelukkiger voelen. Bij het toenemen der jaren neemt uw energie af. Activeer uw geestelijke en lichamelijke werkkraft. Voel u fitter!
Gebruik daarom de reukloze Kloostervrouw Aktief Capsules. De ideale combinatie van tarwekiemolie en knoflook - verrijkt met vitamines - in Aktief Capsules, hebben wij aan de steeds voortschrijdende wetenschap te danken.

Tarwekiemolie bevat werkzame stoffen in geconcentreerde vorm voor bloedvoorziening en spieren en activeert bovendien de stofwisseling. Knoflook is reeds jaren bekend om zijn veelzijdige werking, die vooral de gezondheid ten goede komt. 1000 i.e. vitamine A en 100 vitamine D₂ zijn verrijkend toegevoegd.
Met Aktief Capsules leeft ook u gezonder, opgewekter en... actiever!

AKTIEF CAPSULES Per flesje **3.90**

Wie AMSTEL drinkt... doet zó

J. G. YSSEL DE SCHEPPER
Firmant Alg. Aan. bedrijf „Argo“

- Assurantiën
- Financieringen
- Hypotheekverz.

Kantoor en woonhuis Corn. de Wierlaan 83, Den Haag. Tel. 557172

restaurant wijnants
v/h Cecil
Hollandse en Indische keukens
Hoogstraat 12 - Den Haag - Tel. 113300
Dir. M. WIJNANDS
v/h Grand Hotel, Makassar

VOOR LEDEN VAN „UIT EN THUIS“

In 1962 kunt U op de voordeligste manier naar Uw familie in Amerika en/of Canada

per **LOFTLEIDER** De maatschappij met de laagste tarieven.
ICELANDIC AIRLINES

AMSTERDAM - NEW YORK retour **1289.-** [ALLEEN VOOR ECHT-PAREN]
via Reykjavik

LUXEMBOURG - NEW YORK retour **1168.-**
via Reykjavik

DIT ZIJN JAARRETOURS

Vlieg de Saga-route
Een sprookjesreis tegen een sprookjesprijs.
In 1962... naar Amerika:
„ONDER ONS IN GROEPSVERBAND“
Vraag de mogelijkheden bij Mevr. M. Brückel-Beiten,
Van Messens, 217, Den Haag. Tel. 070-558210

Laat U verwennen.
Gun Uzelf een sprookje.
VLIEG NU BETAAL LATER